

BALEIKE

ZENBAKI HONEKIN BATERA
+ GUKA ALDIZKARIA



OIHANA RODRIGUEZ

EROALE ELEKTRIKOA



ENDAÑETAK
ez du saldu
bakarrik egiten,
arreta ere
ematen du

www.endañetazumaia.com

Erribera, 8 · 943-86 16 94 · 943-86 21 47

Tien21

BALEIKE.EUS/GIDA

Topatu nahi duzuna: herriko dendak, tabernak, tailerrak eta
bestelako zerbitzuak.



**ETA ZUK,
ZER AURKITU
NAHI DUZU?**



BALEIKE 327

2023-URTARRILA

AZALEKO ARGAZKIAREN EGILEA:
ARNAITZ RUBIO APREA



Aurkibidea

- | | | | |
|----|--|----|---|
| 4 | Hitz tantak Juan Luis Romatet
<i>Cristian Matias Albizu</i> | 26 | Plazan bazan |
| 6 | Hainbat aburu Ane Zabaleta
Lopetegi
<i>Etorkizuneko ur eskasiari aurre egiteko gogoetak</i> | 28 | Izpiak eta hizkiak Arnaitz Rubio
Aprea
<i>Ibane Astigarraga</i> |
| 7 | Errematea Jose Castillo
<i>Espazio politikoez</i> | 31 | Zientzia eta ingurumena
Gonzalo Torre
<i>Babesguneetako habitatak: Iurraldeko tapiz preziatuenak (III)</i> |
| 9 | Elkarrikketa Aritz Mutiozabal
<i>Oihana Rodriguez: "Nire burua hobeto ordezkatzeko zuen zerbait egiteko gogoak neukan"</i> | 38 | Hamaika argi gure euskarari
Imanol Azkue Ibarbia eta Daniel Carballo Ostolaza
<i>Apaiz eta moja euskaldunak komeni</i> |
| 14 | Erreportajea Maria Maya
Manterola
<i>Kale izendegia, lupapean</i> | 42 | Literatura Antton Peñalba
<i>Sofia Pretovna</i> |
| 20 | Erretratua Juan Luis Romatet <i>Jose Ignacio Osa eta Ana Alberdi, baserritarak</i> | 43 | Agenda |
| 25 | Heziketa Mireia Centeno
<i>Jostailuak jasotzen ez badituzu...</i> | 44 | Nire txanda Rafael del Pilar Zufia
<i>Elixir hilgarriak</i> |
| | | 46 | Azkena Juan Luis Romatet
<i>Hauspean</i> |

BALEIKE



Argitaratzailea

Urolako Komunikazio Taldea
Koop. Elk.
Soreasu 1. 20730
AZPEITIA
943-86 15 45
aldizkaria@baleike.eus
www.baleike.eus

Zuzendaria

Juan Luis Romatet
jlromatet@ukt.eus
Erredaktore taldea
Maria Maya Manterola
Aritz Mutiozabal

Argazkilaria

Arnaitz Rubio Aprea
Diseinu arduraduna
Ane Azkue
Hizkuntza arduraduna
Imanol Azkue Ibarbia

Publizitate arduraduna

Felix Aizpurua
faizpurua@ukt.eus
Administrazio arduraduna
Uxua Ostolaza
uostolaza@ukt.eus

Inprimategia

Antza Inprimategia
(Lasarte-Oria)
Lege Gordailua:
SS-405/94
ISSN: 1136-8594
Tirada: 1.000 ale



Gipuzkoako Foru Aldundia

Zumaiako
Udala



Cristian Matias Albizu

TESTUA: JUAN LUIS ROMATET

ARGAZKIA: ARNAITZ RUBIO APREA

Zumaian jaioa 1980. urtean, Administraritza ikasi zuen. "Praktikak Zumaiaiko Kirol Portuan egin nituen, eta handik gutxira, 2004a edo 2005a izango zen, Donostiako FNAC zabaldu zutenean kutxazain lanetan aritu nintzen. Lehen kutxazaina izango nintzen; nik ireki nuen denda!", esan du. Bere zaletasun berezia da, ordea, elkarrizketaren ardatza.

Funko izeneko panpinak pertsonalizatzen dituzu. Zenbatek esan dizute hori oso frikia dela?

Askok! Eta beste batzuek pentsatzen dute enpresarentzat egiten dudala lan. Baina ez, hau nik dudan zaletasun txiki bat da. Txikitatik datorren zerbait da. Inoiz ez nintzen konforme geratzen oparitzen zizkidaten jostailuekin. Ez, behintzat, etortzen ziren bezala. Gogoratzen dituzu garai batean izaten ziren indioen eta bakeroen figura txiki haiek? Oso kutreak ziren; zaldiek ere oso hanka txikiak zituzten eta ez ziren zutik mantentzen. Bada, amari zapata kaxak kentzen nizkion eta haiekin saloonak [tabernak], sheriffaren komisariak, etab. margotzen nituen, eta nik uste hortik datorkidala zaletasun hau.

Nolatan hasi zinen panpina horiekin lanean?

Hasi, hasi, nahi gabe hasi nintzen. Madrilen lagun batzuk ditugu taberna bat dutena, Moloko. Harremana egin genuen, eta egin nituen lehenengo panpinak tabernako lagun haientzat izan ziren. Tabernan bertan jarri zituzten, mundu guztiaren aurrean. Madrilen kontzertu pila izaten da, eta musikari asko taberna hartara joaten dira, eta lagun horiek animatu ninduten horien antzeko panpinak egitera. Hala, dagoeneko egin ditut Los Planetas taldeko Erik Jimenez bateria jotzailearena, Viva Suecia taldeko bi kiderenak, Sidonie taldeko hiru kideenak, La habitacion Rojako beste bi kiderenak, Paco Neumanena... Gero, kuadrillako lagun askorenak ere egin ditut, eta ezkondu ziren lagun batzuei ere bakoitzari bana egin nien. Tartaren gainean jarri zituzten.

Pertsona horien panpinak egiteko orduan, zailena haien pertsonalitatea islatzea izango da...

Bakoitzari bere berezitasuna eman behar zaio, oso pertsonalak dira eta. Bat realzalea bada, Realaren kamisetarekin egingo dut; belarritakoa badarama, betaurrekoak badaramatza, hori guztia panpinak eraman egin ehar du.

Noiz hasi zinen?

Pandemia baino zertxobait lehenago hasiko nintzen, eta oraindik ere jarraitzen dut; ez, agian, lehen bezainbeste. Honek denbora eskatzen du. Erraza dela eman dezake, baina atzean lan handia du: lehenbizi, nola egin pentsatu behar duzu; gero, Interneten begiratu ea zer nolako panpinak dauden, eta zeinek duen egin nahi dudanaren antzik handiena; azkenik, lanari ekiten diot.

Ez al dago nahierara moldatu ahal izateko oinarrizko panpinarik?

Egon, egon, badaude, baina oso forma arraroa dute, oso sinplea, eta ez zaizkit gustatzen. Gainera, agortu egin dira, eta geratzen direnak oso garesti daude. Nahiago dut erositako panpina bati burua kendu, beste baten gorputza erabili, moldeatu... Ur berotan sartzen ditut plastikoa moldatzeko eta besoak-eta mugitzeko; gero, lehortzean, forma hartzen du, eta horrela geratzen da. Masilla zuri bat ere erabiltzen dut, eta harekin ilea edota arropak egiten ditut. Amaitutakoan, margotu egiten ditut, eta hori dena bukatutakoan, kaxarekin hasten naiz. Eredut eginda daukat, eta argazkiekin-eta diseinua egiten dut.

Enkarguz panpinarik egiten al duzu?

Ez, beti oparitu egiten ditut. Argazkiak Instagramen zintzilikatzen ditut, eta bakarren batek eskatu izan dit, baina erantzuna beti bera da: ez ditut saltzen, ez da nire ofizioa.

Familian baduzue arterako zaletasuna.

Etxean badugu zerbait. Arreba, Nerea, koadroak-eta margotzen ibiltzen da, eta orain gutxi Malagako hotel baterako koadroak egin ditu; aita, berri, Miguel Angel, jubilatuta dago, eta harraldean aurkitzen dituen harriekin egiten ditu eskulturak, alanbreak-eta erabiltza.





Etorkizuneko ur eskasiari aurre eg

Urari lotuta dauden eta gero eta ohikoagoak izango diren arazoei aurre egiteko jorratu beharreko bideetako batzuk marrazten jarrai dezagun (BALEIKERen azaroko zenbakian argitaratutako artikulua osatzen du honek). Izan ere, uraren kudeaketa ibai arroan hasten dela ulertzeaz gain, badira beste hainbat hari mutur lotzen hasi beharrekoak. Hor dago, adibidez, lurrazpiko uren erabilera posiblea. Akuifero onak ditugu gure inguruan. Horietako gehienak gure erliebearen goialdeetan kokatzen diren kareharri eta hareharrizko mendi inguruetan. Horrela, akuifero multzo garrantzitsuenak erraz identifika ditzakegu: Hernio, Albiztur, Izarraitz, Aizkorri, Aralar edo Jaizkibeleko eremu

hidrogeologikoetan, esaterako. Aipatutako guztiak daude giza jardueretatik urrun, eta, beraz, kutsadura iturri nagusietatik urrun. Horregatik, kalitate oneko urak dira bertakoak. Behar diren azterketa hidrogeologikoak eginda, posible da jasangarritasun mugen barruan ur horiek ere hornidurarako aprobetxatzea ditugun baliabideek beharrak asetzen ez dituztenean.

Horretarako, ordea, bi alderdi landu behar dira: alde batetik, 1996an argitaratutako EAEko Mapa Hidrogeologikoa eguneratzeko eta eremu

**EZIN DUGU PENTSATU
BERANDU DENIK,
DENA EMATEKO
ORDUA DA**

bakoitzerako egindako ikerketan sakontzeko lanekin hasi beharko genuke; eta, bestetik, behin ezagutza hori garatuta, azpiegitura egokiekin hornitu beharko lirateke leku horiek, behar direnean erabilgarri egon daitezen. Horri dagokionez, baliteke aurrera begira hurbileko ur begien inguruko informazioa eguneratzea ideia txarra ez izatea. Ba al dugu gurean ur eskasia egoera konkretuetan erabili ahal izango genukeen lurrazpiko ur iturririk? Baliteke, egokitzerako bidean, iraganean, ur partzuergoetan sartu ginenean, alde batera utzitako ur hartuneak berreskuratu behar izatea. Baina ur eskaintzari dagokionez, bada jorratzeko beste alderdi bat. Izan ere, erabilera guztiek ez dute ur kalitate bera behar,

HAUXE BAI JENEROA!



egiteko gogoetak

baina ur berdina erabiltzen dugu edateko, kaleak garbitzeko, komunarako, industriarako... Horrek ba al du zentzurik? Ideia horrekin oso lotuta dago gurean garapen oso eskasa duen uren birziklapena. Gaur egun hain entzuna den ekonomia zirkularraren adibideari jarraituz, ur bera hainbatetan erabil dezakegu araztegiara bidali aurretik; adibidez, dutxako ura komunarako erabil daiteke, edota kaleak garbitzeko. Horrek inbertsio handia eskatzen du, ura tutu bakar batetik banatu eta jaso beharrean sare konplexuagoa behar baita, baina, hornidurarako beharrezko den ur kantitatea jaisten du ur bera behin baino gehiagotan erabiltzeak.

Eskaintzari begiratzeaz gain, eskariari ere begiratu behar

genioke. Ura giza eskubidea da, Nazio Batuen Erakundeak hala aitortuta, eta botere publikoek ura bermatu behar diete herritar guztiei. Baina berme horrek ere muga batzuk behar ditu. Beharrak dira bermatu beharrekoak; nahiak, aldiz, kudeatu egin behar dira. Baina ez ur eskasia gainean denean bakarrik, beharretatik harago doazen ur kontsumoak beti kudeatu behar dira, mugak ezarri, energiarekin egiten ari garen modu berean.

Krisi klimatikoa gainean dugu. Gure bizitzako azterketa garrantzitsuenetako baten bezperetan gaude, eta ez gaude prestatuta, baina jakintza ugari dago metatuta gure inguruan eta ezin dugu pentsatu berandu denik, dena emateko ordua da. ■

ERREMATEA



JOSE CASTILLO

Espazio politikoez

Albiste izan da azken hilabeteetan Urola Kostako Kontseilu Sozialistako kideek Aita Mari auzoko Eroski zaharraren eraikinean *Zentro Sozialista* bat ireki dutela. Horrek jabetza pribatuaren eta okupazioaren gaia eztabaida publikora ekarri du berriz ere herrian.

Hainbat puntu nabarmendu beharko lirateke, baina hemen bi nabarmentzeko espazioa baino ez dut. Aurrenekoa, politika egiteko espazio fisikoaren eskubidea noren gain dagoen ezbaian jartzea litzateke. Izan ere, nork du antolakuntza politikorako espazioa(k) izateko eskubidea? Soilik Estatutik eta donazio pribatuetatik milaka euro jasotzen dituzten alderdi politiko instituzional-profesionalak eta euren gazteriak? Hala, badute politika egiteko eskubidea era independentean antolatzen diren gazte langileek? Eskubidea soilik diruak eta boterearekiko gertutasunak bermatzen al du?

Bigarrenik, inork gutxik jartzen du zalantzan hezkuntza eta osasungintzarako eskubideak unibertsalak izan behar direnik, nahiz eta gero praktikan hori ez den bermatzen. Baina, eta espaziorako eskubideak, ez luke behar horrek ere unibertsala? Ala diru iturri finkoetara sarbiderik ez duen orok alokairu jasangaitz bat ordaindu behar du bere bizitza guztia miseriara kondenatuz? Bizitzeko eta politika egiteko espazioen eskubide unibertsalaren ernamuin behar luke Zentro Sozialistak. ■



PUBLIZITATEA

a3 diseinua
inprimatzea

Alai 8. 20750 Zumaia (Gipuzkoa)
tel: 943-14 31 22 • fax: 943-14 31 20
a3@a3zumaia.com • www.a3zumaia.com

f t i

Agurtzane Okindegia

Erribera 2 • 943-86 21 52

Aita Mari
JATEXEA
ZUMAIA

679 10 31 67
Juan de Zigarán, 1
Zumaia
@aitamarijatexea@gmail.com

f i

AIZPURUA
LIBRURIA
DENDA

Aita-Mari auzategia, 17
tel. 943-86 15 69

AL-ANON

Alkoholiko senide eta lagunen elkarte
Tel. 650 26 59 63
Ordutegia: asteazketan, 20:00-22:00
larunbatetan, 19:00-21:00

ALBERDI
dekorazioa

• Eskaiola
• Pladur-a

696 72 61 88
943-14 32 61

Amama
taberna

tel. 943-57 46 51
amamataverna@gmail.com
Ortega y Gasset kalea 4. Zumaia (Gipuzkoa)

Ane Ibarretxe • Hariz Klinika

Árdantzabide, 3 behe • Zumaia
943-54 35 70 • 688 73 38 56

OKINDEGIA
Arkupea

Naupasa, 2 • tel. 943-86 15 21
ZUMAIA

OGI-EDER

ATARI
TABERNA

Pintxo bereziak eta olagarro-zopa

Árdantzabide, 16 • Tel. 943-50 91 69

BOSCH
Service

Bosch Car Service

Autos Zumaia

Gasolina injezioa • Balaztak, ABS, ESP
Diesel injezioa • Mantentze mekanika
Elektrizitatea/Elektronika • Motorren mekanika
Piztea • Hozte sistemak

Urola plaza 3-5 • Tel. 943-86 14 85
autoszumaia@bosch-bcs.com

AXA

943-53 03 97
688 71 26 21
Kantauri 2, behe
aseguruak.zumaia@agencia.axa.es

finés, francés, euskara, inglés, alemán, español, catalán, sueco, húngaro, portugués, griego, italiano, japonés, coreano, chino, vietnamita, tailandés, indonesio, malayo, filipino, vietnamita, tailandés, indonesio, malayo, filipino.

Bakun
ITZULPEN ETA ARGITALPEN
ZERBITZUAK S.L.

San Isidro, 25
20749 Arroa

tel./faxa 943-14 83 06
bakun@euskalnet.net

Basadi
albaitaritza

Albaitaria
Maki Gormendia

Basadi, 7, behe • tel. 943-14 33 10
veterinaria@basadidivul.com
www.basadidivul.com

Golteez: 11-13 / Arribakoez: 15-19:30 / Astelehen goizean eta larunbatetan itxia
Larrialdetarako: 605 72 87 07 • Etkez etxeke zerbitzua

BASUSTA
erretegia • asador

José Blázquez

Patzita Etxezarreta, 25
20750 Zumaia (Gipuzkoa)

Tel.: 943-86 20 73
943-86 04 38
asadorbasusta@hotmail.com

EDU
ZUMAIKOA
OPTIKA

Txomin Agirre kalea, 6
20750 Zumaia, Gipuzkoa
943-14 30 57
www.eduoptika.com

RPS 18/16

LIZZE

EGOKI

Erloju
eta bitxi denda

E. Gurrutxaga plaza, 6
tel. 943-86 17 87

"Nire burua hobeto ordezkatuko zuen zerbait egiteko gogoan neukan"

OIHANA RODRIGUEZ MUSIKARIA

Hitz batekin definitu beharko balitz Oihana Rodriguez (Zumaia, 1999) musikaria, hitz hori *energia* litzateke. Pasioz eta ilusioz mintzo da abiatu berri duen Akaleia bakarkako proiektuaz, eta abentura berrian metatu duen gogoak emaitza indartsua utzi berri du. Bere beste egitasmoetan –Marlik eta Neona taldeak– erakutsitakoarekin zerikusi gutxi du proiektu berriak. Eszenatokiak iraultzeko gosea dario Rodriguezi, publikoarekin konektatzekoa, mundua dantzan jartzekoa... Eroale elektrikoa da, eta hori berak ere badaki. Baina ez du hasi baino lehen amatatu nahi. Horregatik, urratsez urrats joan nahi du distiratzan musikagintzaren itsaso zabalean.

Testua: **Aritz Mutiozabal**. Argazkiak: **Arnaitz Rubio Aprea**.

Akaleia da zure bakarkako proiektuaren izena. Esanahi berezirik ba al dauka? Mundu guztiak gauza bera galdetzen dit, baina ez dauka esanahirik. Proiektua abian jarri nuenean goititzen bat jarri nahi nion neure buruari, estetikoki erakargarria zen zerbait, eta Akaleia izena asmatu nuen, besterik gabe. Aukera ezberdinak eduki nituen kontuan, eta Interneten ere aritu nintzen arakatzan ea existitzen ote zen jakiteko. Gero, batek edo bestek esan dit hor nonbait ikusi duela, baina bada izen berezia, ezohikoa. Oso pertsonala da, nahiz eta esanahirik ez izan. Energia aldetik zeukan indarragatik gustatu zitzaidan. Jendeari galdetzen nion: "Zer iruditzen zaizu Akaleia?". Ingurukoei presentzia handikoa iruditu zitzaion, eta nolabait ere, bada eman nahi dudana itxura.

Lehen emaitza baduzu: *Gizakia eta pertsona* izeneko abestia.

Proiektuari ekin nionean garbi neukan lan luze bat egin nahi nuela etorkizunean, baina momentuz abesti bat grabatzea erabaki nuen. Zer-nolako harrera izango zuen ikusi nahi nuen, baina baita ni neu nola sentitzen nintzen probatu ere. Azken finean, nire bakarkako proiektua denez, pixka bat jendaurrean biluzten ari nintzen musikalki. Egia esan, gustura nago jaso dudana erantzunarekin, eta horrek indar gehiago eman dit aurrera jarraitzeko. Oraingoz, beste abesti bat grabatu dut, eta aurrera begira gehiago etorriko dira.

Zure lehen abestian azpimarra eginez, mezuari erreparatuz, aldarri feminista bat nabari da.

Egia esan, poztan nau iruzkin hori egiteak; izan ere, gogoan neukan alderdi hori jorratzeko. Hitzek

ez dute ezer garbirik esaten, dena modu metaforikoan azalduta baitago, eta nork bere interpretazioa egin baitiezaioke. Baina abestiari hitzak idazten hasi nintzenean aldarrikapen bat zegoen atzean. Adibidez, askotan indarkeria matxistarekin edo bortxaketekin geure burua babesteko erasotzailea despertsonifikatu egiten dugu, tipo hau erotuta dago edo ez dago burutik ondo esanez, baina ikusi behar duguna da pertsonak direla eta kontziente direla egiten dutenaz. Beraz, metafora bidezko esaldiekin gai hori landu dut abestian, baina, era berean, gustuko dut jendeak ez jakitea zehatz zertaz ari naizen eta bere esperientziatik interpretazio askea egitea.

Orduan, zure hitzek badute mezu jakin bat, baina entzuleak beste ildo batzuetatik jo dezake?

Agian oraindik errespetua ematen dit pentsatzen ditudan gauzak zuzenean botatzeak, eta horregatik nahiago dut kamuflatuta esan. Horrek bide ematen dit adierazteko esan nahi dudana, baina erabat literalki izan gabe. Izan daiteke nik bakarrik uler dezakedana, eta beste inork ez. Norbaitek nik bezala hala ulertuz gero, bada, primeran!

Marlik eta Neona musika taldeetako kide gisa zinen ezaguna, baina zure proposamen berriak, lehen abesti horretan behintzat, ez du zerikusirik talde horietan egindakoarekin. Beste indar bat dauka, askoz ere dantzagarriagoa. *Kaño* zatoz.

Hala da, bai! Marlik eta Neona proiektuetatik pila bat ikasi dut, eta oso gustura nabil bi talde horietan, baina nik ikuspegi irekia dut, eta musikalki neure burua hobeto ordezkatzeko lukeen zerbait egiteko gogoia neukan.

Sortzerakoan libreago sentitu nahi nuen.

Oraingoz ez dut mugarik jarri nahi estiloei dagokionez, edozein aldetik jo baitezaket.

Kementsua izatea da nahi dudana gauza bakarra.

Musika sortzen ari naizenean zuzenekoetan pentsatzen dut maiz, eta presentzia hori oholtza gainean transmititzen sentitzen naiz erosoan.

Uste dut biek eskutik helduta joan behar dutela: beraz, *kaña* hori islatu nahi dut nire musikarekin.

Kontzertu batean ikusi nahiko zenukeena egiten saiatzen zara, hortaz?

Hori da. Kontzertuetara joaten naizenean orain, lehen lerroan jartzen naiz guztia sentitzeko, nahiz eta badakidan ez dela horren ongi entzungo.

Izugarrizko balioa ematen diot musikariari; nola aritzen den oholtza gainean, publiko guztia begira ari zaion bitartean. Zuzeneko bat ez da musikal

bat bakarrik, ikuskizun bat ere bada. Nik arreta handia jartzen dut musikariek taula gainean ematen duten guztiari, eta haien modu berean transmititu nahiko nuke nik ere emanaldiekin hasten garenean.

Horretarako mugimendua ezinbestekoa da, eta zuk keytarra jotzen duzu, gitarra formako teklatu berezia.

Dream Theater oso kutuna dudana taldea da, musikalki asko baloratzen dudana, eta haiek zuzenean ikustera joan nintzen lehen aldian txundituta geratu nintzen teklatu-jotzailearekin. Keytarrekin eszenatokian batetik bestera ibiltzen zela konturatu nintzen, eta nik ere horrelako zerbait nahi nuela konturatu nintzen.

Taula gainean ibiltzeko askatasun hori behar nuen, hain zuzen ere. Teklatu atzean ere eroso sentitzen nintzen arren, erosi egin nuen musika tresna berezi hori, eta sekulako erabilera ematen ari natzaio. Argi neukan eduki nahi nuela, eta nire bereizgarri bat izaten ari da.

Baina tresna hori ez da berria izatez. 1980ko hamarkadan synthpop talde askok erabili zuten, baita heavy edo rock gogorreko hainbat taldek ere. Zure musikak badu musika elektronikotik eta rock gogorretik, baina gaur egunera ekarrita.

Edozein belaunalditako eta estilotako erreferentziak ditudala esango nuke, eta musika sortzerakoan inkontzienteki agertzen dira. Hala eta guztiz ere, konposatzerako garaian gaur egungo moldeetan eta ikuspegieta aritzeari berebiziko garrantzia ematen diot. Azken finean, errealitate bat dago gaur egungo panoraman, eta jendeak zuk egiten duzuna entzutea nahi baduzu, ez dut esaten zeure burua saldu behar duzula, baina bai arreta jarri behar duzula egun nola egiten den eta zer musika ekoizten den. Dinamika horretan murgiltzea komeni da.

Hori lortzeko Ozen estudioan aritu zara grabatzen Jurgi Taboadarekin. Nolako esperientzia izan da?

Izugarria. Nire bakarkako lehen abestia zenez, azken erabakia nirea izan da. Jurgirekin aurretik ere banuen adiskidetasuna, Marlik eta Neona taldeekin egindako lanak ere berekin grabatu baikenituen. Esperientzia ezin hobea izan da, lan egiteko orduan konfiantza eta errespetua lehenesten ditudalako. Asko eskertu dut musikari naizen aldetik Jurgik nigan jarri duen konfiantza: nik proposatu izan ditudan gauza batzuek hasieran zentzu handirik ez zutela iruditzen baldin bazaio ere, kasu egin, probatu, eta arrazoia eman dit. Hori asko estimatu diot. Zenbait tokitan, halako konfiantzarik ez baduzu, zure nahiei uko





"MUSIKA KLASIKOKO KONTZERTUAK EMATEAN NUEN ASKATASUN SENTIPENA BERRESKURATU DUT"

"PILA BAT IKASI DUT MARLIK ETA NEONA PROIEKTUETATIK, OSO GUSTURA NABIL BI TALDEETAN"

"ESPEKTATIBAK ETA GOGOAK NAHASTU EGITEN DIRA. NI GOGOR ARI NAIZ LANEAN, ETA ILUSIOZ"

egiten bukatzen duzu. Aitzitik, hemen libre sentitu naiz nahi nuen guztia egiteko.

Abesti gehiago grabatu al dituzue?

Abesti bat gehiago grabatu dugu, eta otsaila aldera aterako da. Ez nuke spoilerrik egin nahi, baina...

Etorkizun batean nire musika organikoagoa izatea nahiko nukeen arren, hurrengo abestia aurrenekoa baino elektronikoagoa izango da. Gitarra elektrikoaren eta bateriaren horrenbesteko presentziarik ez badago ere, besteak baino energia gehiago duela uste dut.

Epe luzera begira, iraupen luzeko disko bat argitaratzeko asmorik ba al duzu?

Aurreneko abestian Ixak Arrutiren laguntza izan dut gitarrak eta bateria grabatzeko, eta bigarreanean, berriz, instrumentazio guztia nik bakarrik egin dut. Laster, ordea, talde formatuan entseatzen eta kantu berriak sortzen hasiko naiz; jende multzo bat badut proiektuan parte hartu nahi duena. Hurrengo kantak jada musikari gehiagorekin grabatuko ditut, gehiago landuta, eta nire asmoa da 2023an zehar lan luze bat grabatzea eta, denbora emango balit, Durangoko Azokarako kaleratzea, bestela 2024rako. Bitartean, pare bat single ateratzen baditut ere, ongi.

Eta diskoarekin batera zuzenekoak ematen hasi?



Ez dakit diskoa atera baino lehenago kontzerturen bat emango dugun ala ez, komeni ote zaigun edo... Baina diskoa argitaratu bezain pronto nahiko nuke zuzenekoak eskaintzen hasi, bai.

Akaleiak bigarren planoan utziko al lituzke Neona eta Marlik?

Nik uste dut bateragarriak direla. Jakina, nire proiektuari lotutako proposamen bat aterako balitzaidake, nire buruari emango nioke lehentasuna. Azken finean, oraintxe bertan ilusio handiz lantzen ari naizen proiektua da. Edonola ere, ez dut inolako asmorik Marlik eta Neona taldeak bigarren planoan uzteko. Gainera, oso gustura nabil pertsona horiekin musika egiten, eta niretzat aberasgarria da beste estilo batzuk lantzea jende ezberdinarekin. Etorkizun batean ez dakit zer gertatuko den, baina, oraingoz, zeharo bateragarriak iruditzen zaizkit.

Nola ikusten duzu Akaleia egungo euskal musikagintzaren barruan?

Nik uste dut ongi txertatu daitekeela Euskal Herriko musika industriaren esparruan. Belarri irekiak dituztenei, behintzat, gustagarria egingo zaie. Batzuek lehen abestia entzun ondoren esan didate "berezia" dela, baina nik ez dut uste zerbait berria egiten ari naizenik. Ongi funtzionatu dezakeela pentsatzen dut, baina ez naiz espektatiba handirik egitearen zale, horrek gerora

desengainurako arriskua baitakar. Nahiago dut bidea egiten joan ahala sortzen diren espektatiba txikiekin jokatu, orain bezala, eta pausoz pauso joan, gehiegieriarik amestu gabe.

Eta abiarazi duzun bakarkako bide horretan, ba al du tokirik musika klasikoak?

Nire ikasketa akademikoa musika klasikoan oinarrituta dago, eta, egia esan, bihotzean daramat. Segur aski, modu inkontzientean eragingo dit musika sortzeko garaian ere. Izan ere, nire bizitzan marka utzi du. Gaztetan, musika klasikoko kontzertuak ematen nituen, eta libre sentitzen nintzen, nahiz eta abesti haiek ez izan nireak. Baina aske nintzen nahi nuen moduan jotzeko eta interpretatzeko. Bakarkako bide honetara itzuli naiz honetan, eta agian ez gaztetako modu berean, ezta musikalki ere, baina askatasun sentipen hori berreskuratu dudala esango nuke.

Zein dira zure egungo erreferenteak?

Lehen esan bezala, nik uste dut erreferenteak oso inkontzienteak direla. Euskal Herri mailan, Su Ta Gar taldeak asko eragin dit musikalki, nahiz eta heavy klasikoago bat egin. Nazioartean, Dream Theater. Ekoizpenari dagokionez, bestalde, gaur egungo gauza modernoetan erreparatzen ari naiz. Adibidez, Miley Cyrus-en disko batek ez nau erakartzen horrenbeste musikalki, baina ekoizpenari arreta jartzen diot: nola daude ahotsak grabatuta, bateriak nolako soina du, koruak nola sartu dituzte... Horrelako xehetasunei jartzen naiz adi, eta batez ere, top diren egungo nazioarteko emakume artisten lanei: Miley Cyrus, Demi Lovato... Bereizi egiten ditut musikalki interesatzen zaidana eta ekoizpen alorrean interesatzen zaidana, eta bien arteko uztarketa egiten dut.

Orduan, orain falta dena da Akaleia erreferente bihurtzea?

Nik ez dut espero inorentzat erreferente izaterik, baizik eta jende multzo bat eroso eta identifikatuta sentitzea nire musikarekin. Espektatibarik gabe, baina gogo eta ilusio askorekin. Nik uste dut askotan espektatibak eta gogoak nahastu egiten direla. Izan ere, ni gogor ari naiz lanean, inbertsio handi bat egiten nire ametsa aurrera ateratzeko, eta jendeak esaten dit kontuz ibiltzeko, desengainua eraman dezakedalako. Ados, baina ez badiot gogorik eta denborarik eskaintzen proiektu honi, ez da ezertxo ere aterako. Erreferente izango den ala ez, batek daki, baina ilusiorik ez zait falta. ■■■

Kale izendegia, lupapean

Historia ofizialaren isla da Zumaia kale izendegia. Azken urteotan egindako aldaketa txikiak salbu, zaharkitua geratu da, eta oraindik ere garai bateko gizon boteretsuen arrastoa nabaria da herriko txokoetan. Toponimiari keinu egiten dieten izenak ere ugariak dira.

Testua eta argazkiak: **Maria Maya Manterola.**

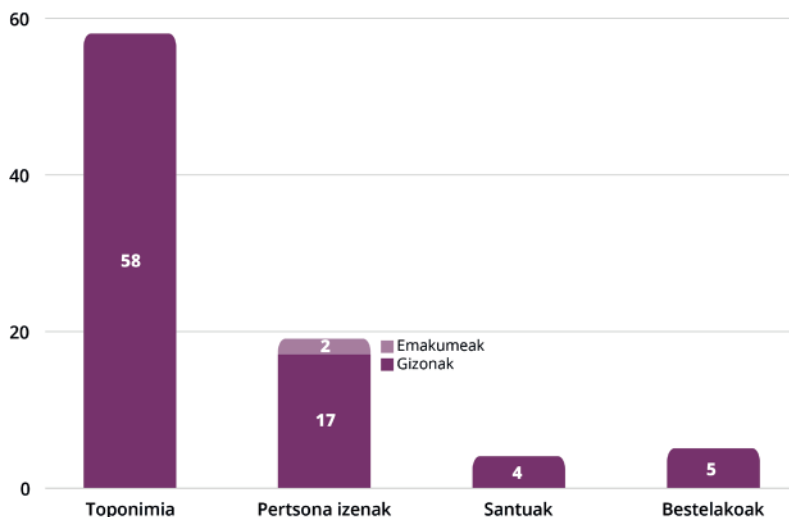


Zumaiako

kale izendegia ez da salbuespena: leku izen andana, santuei dagozkienak, eta historia ofizialean idatziak geratu diren pertsonaien deituraz beteak daude herriko txoko, etorbide, kale eta plazak. 86 izeneko zerrenda luzetik, hemeretzi dira pertsonaei erreferentzia egiten dietenak, eta horietatik bi baino ez dira emakumezkoak.

Herriko erdigunean kokatzen den Angeles Sorazu da horietako bat, herrian jaiotako idazlea eta kontzepzionista erlijiosoa. Neskame eta arrain saltzaile baten alaba, 1873an jaioa Zumaian, haurtzaroa





Zestoan, Donostian eta Tolosan igaro zuen, eta Tolosan bertan hasi zen lanean gero, Boinas Elosegin. Valladolideko Kontzezioko komentuan sartzea erabaki zuen gero Sorazuk, eta urte batzuetara abadesa izendatu zuten mojek. Bertan hil zen, 1921ean, minbiziak jota.

Estazioa auzotik Fielatora bitarteko kale luzea da Patxita Etxezarreta, Getaria aldetik datozenek herrigunera sartzeko nahitaez zeharkatu beharrekoa, hots, errepide nagusia. 1.600 biztanle besterik ez zituen XIX. mendeko Zumaian neskek hezkuntza jasotzearen alde lan egin zuen Etxezarretak. Hark egindako akuilu lanari esker zabaldu zen Zumaian 1871. urtean eskola berria, eta 118 neskak eman zuten izena.

Gizon boteretsuen arrastoa

Erribera kaletik San Jose kalera igotzeko, edo San Josetik Erribera amaierara jaisteko dagoen kaleari ematen dio izena Bonifazio Etxegaraik. Eta badu lotura lehenago aipatutako Patxita Etxezarretarekin. Izan ere, Etxegarai zen zabaldu zen eskola hartako idazkaria. Korta familia Azpeititik Zumaiaara lekualdatu zelako jaio zen Zumaian Etxegarai, eta bi urtera aita zendu zenez, Karmelo anaiarekin hazi eta hezi izan zen Bonifazio. Zumaia bistatik galdu ez arren, han eta hemen ibili zen; Madrilen, Durangon eta Gasteizen, esaterako. Euskal historialaria izan zen, baita euskal berpizkundeari lotutako gertaeren lekukoa ere.

Zumaian jaiotakoen artean, ezin aipatu gabe utzi herriko plaza handienetakoari izena ematen diona. Eusebio Gurrutxaga enpresaburu, politikari eta industrialaria, alegia. Zementua era tradizionalen fabrikatzen hasi zen 1849an Arroa Behean *Nuestra Señora de los Dolores* fabrikan, eta Gaveko (Frantzia) zubiraino, Miarritzeraino edota Zokoako portuetaraino iritsi zen



Gurrutxagaren zementua. Zumaiaiko alkate ere izan zen Gurrutxaga, eta besteak beste, portuko lanak onartu ziren haren agintaldian. Foru diputatua ere izan zen hainbatetan.

Eta Eusebio Gurrutxagatik gertu, Ignacio Zuloagari eskainitako plazatxo dago bere lorategi, jarleku eta guzti. Margolari eibartar ezagunaren ingurukoek ere eman diete izena Zumaiaiko hainbat kaleri: esaterako, Ortega y Gasset filosofoak eta Juan Belmonte toreatzaile sevillarrak nahiz Julio Beobide eskultore zumaiairrak. Arbustaingo Arranplan hasi eta eskultorearen museoan bertan amaitzen da azken horren izena daraman ibiltoki ederra, Paolbidea izenez ezagunagoa denak.

Ondarroan jaio eta Zumaian hil zen Txomin Agirreren izena daraman moilatik jarrai daiteke paseoa. *Auñamendiko Lorea* nobela historikoaren egilea, baita *Garoa* eta *Kresala* liburuen ere, zeinetan baserriko eta kostaldeko giroa literaturara eraman zituen, hurrenez hurren.

Leku izenak dira nagusi Alde Zaharrean, baina bada bat, Sanjuaniturritik Foruen plazara artekoa, Felipe IV. erregearen idazkariaren izenez ezaguna. Olazabal idazkaria kalearen hasieran, gainera, izen bereko jauregia dago, Erribera kale aldera egundoko lorategia duena, hormek eta magnoliaren adar eta hostoek erdizka ikusten uzten dutena. Olazabalen ekimenez jarri zen Lehen Hezkuntzako eskola, eta horren esker onez jarri omen zioten kaleari bere izena.

Mari, izen errepikatuena

Inguruko kale estuetan, San Pedro parrokiapean hura inguratzen, Amaia plazaraino doa Mari kalea. Jose Maria Zubia Zigarani zor dio izena. Aita Mari auzunea ere haren oroimenez jarritakoa da, eta kale izendegian ez ezik, elkarte gastronomiko batean ere arrastoa utzi du, baita jatetxe batean, futbol zelaian eta zineman ere.

**IGNACIO ZULOAGAK
ETA HAREN
INGURUKOEK ERE
EMAN DIETE IZENA
HAINBAT KALERI**

**ALDE ZAHARREKO
OLAZABAL KALEAK
FELIPE IV. ERREGEAREN
IDAZKARIARI
ZOR DIO IZENA**



Javier Carballo eta Xabier Alberdik haren heriotzaren 150. urteurrena bete zenean idatzitako liburuan jaso zuten Mariren jaiotza agiria: Zumaian jaio zen, 1809ko martxoaren 15ean. Bederatzi urterekin aitarekin txalupamutil hasi zen, eta 1830eko hamarkadan Ameriketako merkataritza bidean egin zuen lan, marinel. Garai hartan hainbat erreskate egin zituen. Gero Donostiara joan zen bizitzera, eta han ere beti

prest omen zegoen salbamenduak egiteko. 1861eko uztailaren 13an egin zuen lehen erreskate sonatua. Urgull parean hondoratzearen Donostiako txalupa bateko zenbait marinel erreskatatu zituen. Gertaera hartako alargunei laguntzeko jaialdia antolatu zen Antzoki Zaharrean, Isidora La Madrid artista ezagunarekin, eta ekitaldi hartan Mari eta bere txalupako bederatzi marinelei kondekorazioa eman zieten. Orduan sortu zen heroiaren irudia. Azkenik, 1866ko urtarrilaren 9an Getariako itsasontzi bat salbatzera joan zen, eta orduan hil zen, itota. Amaiera hark are gehiago handitu zuen Mariren itzala.

Izenekin jarraituz, Errepublika garaian Zumaia alkate izan zen Victoriano Arrate, 1931tik 1936ra. Bernabe Balentziagarekin batera, gainera, Astilleros Balenciaga ontzizigintza enpresaren irekieran lan egin zuen, eta haren omenez jarri zioten izena Branka eta Zumaia Hotelaren artetik Puntanoeta erditik zeharkatzen duen kaleari.

Pertsona baten izena jarri zaion herriko azken lekua da Joxe Mari Korta industrialdea. Arroan jaio zen, eta Zumaian 2000. urtean ETak hil zuen enpresaburua eta Adegiko presidentea, orduko Gorostiaga industrialdean, bere enpresaren parean.

Zumaiarekin lotura estua duten izenak bildu ditu *BALEIKEK* lerrootan, baina badira gizonezkoen izenak daramatzaten kale gehiago ere: Baltasar Etxabe kalea, Juan Zigaran kalea edo Martinez Kleiser, besteak beste.

Toponimikoak dira, edonola ere, kale eta plaza izen gehienak. Aizkorri kalea, garai bateko hotela gogora ekartzen duen Amaia plaza, Itzurunbidea, Kantauri plaza, Urola plaza, Artadi auzoa, Bidabeazpia etxadia edota Trenbide pasealekua.

Orain gutxi, 2020an, mapa toponimikoa lantzearekin batera, etxeen izen zaharrak bildu, eta altzairuzko hemezortzi xafla ezarri zituen udalak. Goiko plaza inguruan jarri zituen gehienak: Apallokoa, Amezketakoa, Arteagakoa eta Murgaetxea dira batzuk. Horiek ikusita, jendea interesatzen hasi zen, eta udalean eskakizunak jaso ondoren, aurtengo uztailan ezarri dituzte beste hemeretzi xafla.

Garai bateko izanaren izenak

Kale izendegiaren azken aldaketetan, gainera, garai bateko izanaren izenak berreskuratze saiakera egin dute. Izan ere, iazko maiatzean



izendatu zituzten Marearroteta eta Goiko Alberga plazak, Gipuzkoako Errota Eguna baliatuz. Memoriaren berreskurapen ariketa gisa, ekitaldi bana egin zuten leku horietan.

Imanol Azkue historian aditu eta idazle zumaiairrak ekitaldi hartan azaldutakoaren arabera, Marearroteta plaza izendatu zuten leku horretan bertan ez da geratzen garai bateko errota haren arrastorik, baina historian eta oroimen kolektiboan lekua egin nahi izan zioten izendapenarekin, baita merezi duen garrantzia eman eta aitortu ere.

Garai batean ura gordetzeko eta arropa garbitzeko zegoen eraikinaren lekuari eman zioten, bestalde, Goiko Alberga plaza izena. Arropa garbitzeaz gain, sozializatzeko eta harremanetan jartzeko elkarguneak ziren, eta Azkuek esan bezala, "arropak garbitu bitartean, kantu eta kontu asko" partekatzen zituzten leku horietan.

Santuak eta beste

Ez dira gutxi santuei eskainitako izenak ere. San Telmo kalea da guztietan ezagunena, baina badira gehiago: Foruen plazan hasi eta Arritokietara doan errepidera arteko San Jose, parrokiapean dagoen San Pedro eta Santiago auzunea eta hondartza.

Kale izendegiaren zerrenda luzean, badira sailkatzen zailagoak diren izenak. Horien artean dira, esaterako, Upela eta Ikatz plazak edota Alai auzune handia. Eta pertsonaiei dagozkien izenen artean emakumezkoak bi besterik ez diren arren, bestelako izen batzuekin egin nahi izan diete aitortza emakumeei, oro har, nahiz haiek egindako ezkutuko lanari. Ardantzabideko Martxoaren 8a plaza edota Kofradiaren atzeko Saregieleen plaza dira horren adibide. ■■■

Tradizioari eta lurrari lotuta

Jose Ignacio Osa eta Ana Alberdi, baserritarrak

"Baserrian jaio, baserrian bizi eta baserritik bizi". Hala laburbiltzen dute Saskarate baserriko Jose Ignacio Osa eta Ana Alberdi senar-emazteek beraien egunerokoa. Esnatzen direnetik oheratzen direnera arte baserriari dedikatzen dizkiote eguneko orduak. Bizimodu gogorra, lurrari eta abereei lotutako ofizioa da baserriak eskaintzen eta eskatzen diena.

Testua: **Juan Luis Romatet**. Marrazkia: **Irene Irureta eta Karmele Gorroño**.

Goizeko hamarrak oraindik jo gabe daudela bertaratu dira kazetaria eta argazkilaria Saskarate baserrira. Zaunka eginez, mesfidati, egin die harrera kateari lotuta dagoen txakurrak. Beste animalia, txikiagoa, Ana Alberdiren (Arroaerreka, 1973) oinen bueltan jolasean dabil; BALEIKEko kideei ongietorria ematera atera da Alberdi, eta minutu eskasera egin du bat Jose Ignacio Osak (Zumaia, 1971). Senar-emazteak Saskarate baserriko jabeak eta laborariak dira. Eguneko lehen eginbeharrak beteta, behiak gordetzen dituzten ukuilura joan dira beraien ofizioaz hitz egitera, ez da eta giro kanpoaldean: hego haize bortitzak kolpatzen ditu baserria eta inguruko zelaia.

Zumaia eta Deba arteko mugan kokatzen da Saskarate baserria. Berez, Debako lurretan dago, baina muga dauden beste baserri batzuekin gertatzen den bezala, pare bat kilometrotara dagoen Zumaian egiten dute bizimodua. Ondasun Higiezinaren Gaineko Zergak Deban ordaintzen dituztela dio Osak; autoarena, berriz, Zumaian. Zaborren tasa Deban ordaintzen dute,

baina medikuarengana Zumaiaara joaten dira. "Behin Zumaiaiko udaltzainei deitu nien, begiratu zuten non gauden, eta ezin zutela etorri esan ziguten, hau Deba delako. Debakoei deitu eta galdetu ziguten 'baina, non dago hori?'. Esan ohi dudana bezala, inorena ez den lurrean gaude", kontatu du.

Lanbidea bakarrik ez, beraien bizitza osoa da baserria. "Baserria bizimodu bat da: bertan jaiotzen zara, bertan bizi zara eta lanbidea ere bada. Konturatzerako, baserriaren esklabo bihurtzen zara", iritzi dio Osak. "Hemen ez dago oporrik", gaineratu du. "Ezin duzu egun txar bat izan eta esan ez duzula lanik egingo. Lurra eta abereak bizirik daude, eta egun txarra izanda ere, zerbitzu minimoak egin behar dituzu: behiak jetzi, abereei jatekoa eman, hori dena egin beharra dago".

Oporrak ez hartzearena ez da hitz egiteko modu bat beren kasuan; inoiz ez du oporrik hartu bikoteak. Eztei bidaia izango zen azkena. "Orain umeak hasita daude eta hor aukera bat badugu, baina ez dakit adinagatik izango den, ohitura faltagatik, errutinagatik edo zergatik, baina ez dugu falta sumatu ere egiten", esan du Alberdik.



irrimarra



Errutina hitza atera da, eta beraien egun normal bat nolakoa den galdetu zaie. "Goizeko seietan jaiki, eta lehenbizi ukuiluko lanekin hasten gara. Behiak bildu ondoren, gosaldu egiten dugu, eta gero janaria prestatzen dugu ganaduarentzat. Behin hori egin eta gero, kanpoko lanekin hasten gara: belardiak zaindu, behien minda zabaldu, etab. Gero, ukuilua garbitzen dugu eta horien [behien] etzatokiak txukuntzen ditugu. Bazkariaren eta siestaren ondoren, udaberria bada, belarra moztu eta bolak egiten ditugu. Hala, 18:30ak arte-edo. Gero, behiak jetzi, eta egun argia luzea bada, kanpoko lanekin jarraitzen dugu. Horren ondoren, afaldu eta ohera", azaldu du senarrak.

Baratzea badute ere –"guretzat adina ematen du"–, esne salmenta da Saskarate baserriko diru iturri nagusia. "Gero, behiek esnea ekoizteari uzten diotenean, hiltzegira eramaten ditugu, haragitarako". Elkarrizketa hau egiteko unean, 45 behi eta beste hainbat bigantxa dituzte baserrian. Bigantxek behi bihurtzeko bi urte behar dituztela dio Osak, eta horretarako ezinbestekoa dela elikadura ona izatea. "Elikadura aldetik, bigantxa bakoitza 1.800 euro kostatzen zaigu urtean. Txikitatik behi bihurtu arte mimatuta egon behar

dute, janari onenarekin, egoera onenean. Eta behi bihurtutakoan, berdin. Zenbat eta egoera hobean egon, orduan eta esne gehiago emango dute".

Teknologia aspalditik sartu zuten baserrian: makinak erabiltzen dituzte behiak jezteko, baita elikagai kopurua kalkulatzeko ere. "Gaur egun baserritar gutxi gaude, eta teknologiarik ez balitz, ez zatekeen inor geratuko", esan du. "Idiak kendu eta lehen traktorea ekarri zutenean, nik 4 urte nituen. Hor hasi ginen teknologia sartzen baserrian", gaineratu du Osak. Azken 45 urteetan aldaketa handia izan dela azaldu du; lanak erraztu dizkiete, baina baita gastuak areagotu ere. "Horrek ekartzen du behi gehiago behar dituzula gastuak amortizatzeko, eta hor gurpil batean sartzen zara. Hala ere, galdera izango litzateke ea atzera egingo ote genukeen, teknologia kendu eta lehengo erara bueltatuko ote ginatekeen. Eta ez, ez..."

Teknologia sartzeak giza harremanetan eragina izan duela ere uste dute. "Teknologiak askatasun handiagoa eman beharko liguke, denbora libre gehiago izateko. Baina ez, ez da hala gertatzen. Lehen, eskuz egiten ziren lan horiek egiteko beste baserrietako edo auzoko jendeari laguntza eskatzen zitzaion. Hori dena galdu egin da".

Jose Ignacio Osa

- **Adina:** 51 urte.
- **Ikasketak:** Oinarrizko Hezkuntza Orokorra.
- **Lanbidea:** Baserritarra.
- **Baserritarra ez banintz...** Makinista, hondeamakinekin-eta jarduteko.
- **Lanetik ateratzean gogoko dut...** Olagarroetara joatea. Hori da aisialdirako dudun afizio bakarra.

Ana Alberdi

- **Adina:** 49 urte.
- **Ikasketak:** Oinarrizko Hezkuntza Orokorra.
- **Lanbidea:** Baserritarra.
- **Baserritarra ez banintz...** Sukaldaria izango nintzateke.
- **Lanetik ateratzean gogoko dut...** Ibiltzera joatea, paseatzea.

Behi esnea Kaiku enpresari saltzen diote, eta bi egunean behin pasatzen da kamioia haren bila. Litroa 55 zentimotan saltzen dutela dio Osak, lehen baino 15 zentimo gehiagoan –40 zentimotan saltzen zuen orain gutxira arte–. "Espainiako datuen arabera, urtean 70 litro esne kontsumitzen da pertsonako. Litroko 10 edo 15 zentimo gehiago kobratzea kristoren aldea da guretzat; kontsumitzaile batentzat, aldiz, 7 euro urteko. Horrekin zer daukazu? Konbinatu bat taberna batean. Jendea konturatuko balitz esnea merezi duen prezioan erosita sektorea nola lagunduko lukeen...", damu da baserritarra.

Osa eta Alberdi ez dira oso optimistak lehen sektorea bizitzen ari den egoerarekin. "50 urterekin ez gaude beste inora joateko, baina atzetik datozen gazteek hau ikusten dute eta...", dio Osak. Erreleborik ikusten ote duten galdetuta, Jokinek hartu du hitza, bikoteak dituen hiru semeetatik zaharrenak: "Familiako tradizioa da, aiton-amonetatik gurasoetara pasatu dena, eta pena emango lidake hori galtzeak, baina egoera ekonomikoak ez du laguntzen". Enpresa ikasketak ari da ikasten Jokin.

"Pentsatu nahi dut honek buelta emango duela, baina agian berandu gabiltza", jarraitu du aitak. "Gero, kontuan hartu behar da, baita ere, ingurumena zaintzeko baserritarrok egiten dugun lana, mendiak eta larreak garbi mantenduz. Guk garbitzen ditugun hektareak udaletako lorezainek garbituko balituzte, dirutza kostatuko litzateke hori".

Sektoreak etorkizunik bat ote duen galdetuta, ez duela argirik ikusten dio. "Bada, ez dut ikusten. Hemendik bizi garenok Administrazioetik laguntzak jasotzen ditugu, baina, bestalde, exijentziak izugarriak dira. Pasatu behar ditugun ikuskatze kopurua izugarria da; hilean lau ikuskapen pasatu behar izaten ditugu. Azkenean, ez da lan fisikoa bakarrik; beste horrek guztiak ere bete eta nekatzen gaitu". Nabari da gaiak gogaitu egiten duela. "Kaleko jendeak pentsa dezake baserritarrak ondo bizi garela, dirulaguntzak-eta jasotzen ditugulako. Dirulaguntzak jasotzen ditugu gure produktuei behar bezalako balioa ematen ez zaielako. Gu ez gara dirulaguntzak jasotzearen aldekoak", azpimarratu du Osak. ■



Baleike pertsonaia aldizkariaren zein orrialdetan dagoen ezkutatuta aurkitu behar da, eta erantzuna aldizkaria@baleike.eus e-posta helbidera bidali urtarilaren 20a baino lehen.

Saria: TIPITakin bi lagunentzat gosari eder bat. Baleikeko Komunikazio Taldean bazkide izatea da baldintza bakarra.

Abenduko Baleike aldizkarian Baleike pertsonaia non ezkutatuta zegoen asmatu behar zen: 14. orrialdean zegoen ezkutatuta, eta **Eider Beristain** bazkidea izan da irabazlea.





IZAN IRAKUR ZALE!

EGIN BAZKIDE ETA %30 EKO
DESKONTUA IZANGO DUZU

bazkide@ukl.eus • 943-81 38 41

BALEIKE

LAGUNTZAILEA:



Gipuzkoako Foru Aldundia



Jostailuak jasotzen ez badituzu...



MIREIA CENTENO

PSIKOLOGOA

Jostailuak jasotzearen inguruan etxe guztietan gatazka sortzen dela esango nuke. Eguneroko gatazken inguruan hitz egiten dugunean gehien azaltzen den zalantza hauxe izaten da: "Zer egin behar dugu jostailuak jasotzen ez dituztenean, zigorra ez bada aukera bat?"

Baina zein da benetako arazoa? Zergatik daude zailtasunak etxe gehienetan gai honekin? Hurrek jostailu gehiegi dituzte, eta oso zaila egiten zaie material hori guztia kudeatzea.

Haurren garuna garatzen doan heinean, bere funtzio betearazleak ere garatu egiten dira. Funtzio betearazle horiei esker, hurrek gaitasun ezberdinak eskuratzen dituzte: arreta mantendu, planifikatu, antolatu, enpatizatu...

Gogoratu behar dugu funtzio betearazleak kortex prefrontalean daudela, eta kortexa, haurraren lehen 6 urteetan, oso ahula dela, eta nahiz eta ondoren azkarrago garatu, helduarora arte ez dagoela guztiz osatuta. Beraz,

haurren garuna ez dago prest dituzten jostailu horiek guztiak kudeatzeko. Zer egin dezakegu hurrei laguntzeko eta bide batez gurasoak ere lasaiago bizitzeko?

Jostailuen kantitatea kontrolatu; zailena da, noski, baina baita garrantzitsuena ere. Egiten ez badugu, arazoekin jarraituko dugu, bai etxean, baita munduan ere. Opariak egiterakoan, kalitatea aurrejarri kantitateari, eta ahal duzun kideekin hitzartu zein jostailu erosi urtebetetzeetan nahiz Gabonetan, hurrek benetan behar dutena izan dezaten.

Aurrekoari lotuta, aprobetxatu Gabonak garbiketa egiteko. Badaude jostailuak behar dituzten elkarteak, eta askotan gure etxeetan hurrek ia erabili ez dituzten materialak ditugu

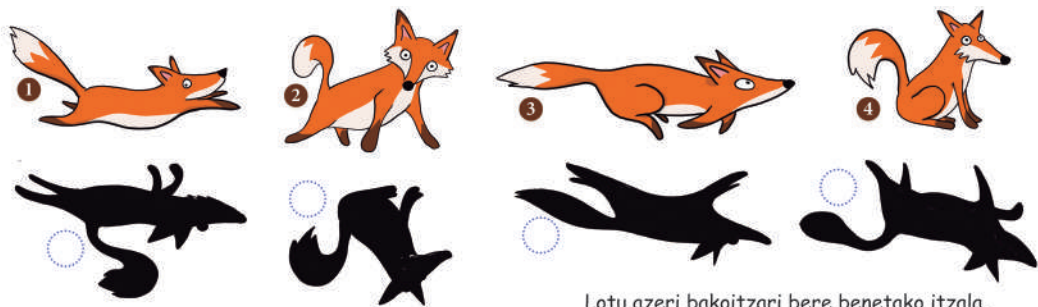
**JOSTAILUEN
KANTITATEA
KONTROLATU; ZAILENA
DA, GARRANTZITSUENA
ERE BAI**

berri-berri, beste haur batzuek disfrutatzen.

Errotazioa: ez da beti erraza kantitatea kontrolatzea, familia handiak direla eta, edota lehengusu eta lehengusina zaharragoek jostailuak pasatzen dizkigutelako. Horrelakoetan, haurren eskura jarri momentu horretan oso gustuko duten materiala bakarrik, eta bestea gordeta utzi, gero aldian behin aldatzen joateko.

Antolaketa bisuala: hurrek jostailuak jasota mantentzeko, erraztu egin behar dugu. Oso argi ikusi behar dute gauza bakoitzak bere espazioa duela eta bere espazioa non duen. Oso lagungarria egiten zaie kaxetan antolatzea eta sailkatzea.

Eta, bukatzeko, gogoratu gurasook eredu garela. Horrekin bi gauza esan nahi ditut: guk gure gauzen ordena mantentzeak eredu bat transmitituko du, baina epe luzera; eta, bestalde, lagundu hurrei jasotzen eta antolatzen. Guk laguntzeak laguntzearen garrantzia transmititzen die, eta besteei laguntzea beti izango da aukera egokia. ■



Lotu azeri bakoitzari bere benetako itzala.



Bost eta bat?

Elementu hauen artetik gehienak hiruzpalau aldiz ageri dira, baina ugariena, berriz, bost aldiz ageri da. Zein ote da? Txantxangorria? Gorostia? Izei hostoa? Azeri-buztana? Bestalde, bada beste elementu bat soilik behin ageri dena. Jabetzen al zara?

Sudokua



		Z	E		
E	2			I	A
	R			E	
	Z			R	
R	A			Z	E
	E	I	R		

Zer dugu sudoku-taularen gainean? Bada, 2 azeri. Hain zuzen, erantzun horrek dituen hizkiak baliatu beharko dituzu sudokua osatzeko (2, A, Z, E, R eta I).



Aurkitu bi pinguinoen arteko aldeak. 11 dira guztira.

Baietz HamaiKa!



Bakoitzari berea



Mezu ezkutua

Klima aldaketak aztoratu egin du toki hotzetako fauna, eta bereziki gure pinguinoak. Hala ere, zentzuzko esaera zahar bat hartu dute biek ahotan. Zein da? Eman marrazkitxo bakoitzari dagokion hizkia eta asmatuko duzu.



Irudi engainagarriak

Zati hauen artetik erdiak (4) irudi handitik hartuta daude eta beste erdiak ez. Bereiz itzazu. Bide batez, margotu ezazu irudi nagusia.

Soluzioak ikusteko: www.plazanbazan.eus/

Ibane Astigarraga

ARGAZKIA: ARNAITZ RUBIO APREA

Zumaian jaio nintzen 1997an. Ez dakit noiz eta nola sortu zitzaidan arte zaletasuna. Ez dator, behintzat, etxetik. Etxean oso bertsozaleak dira eta euskara kontuak ere inporta zaizkie gurasoei, baina kultura inguruko gaiak ez. Batxilergoan hasi nintzen artea ikasten, eta orduan hasi zitzaidan interesatzen, orduan izan nuen kulturarekiko atxikimendu handiagoa. Han izan nuen irakasleak animatuta hasi nintzen Artearen Historia ikasten. Egia esan, gaur egun ez dut neure burua imajinatzen beste ezer ikasten. Iruditzen zait artea nirekin datorren zerbait dela; mundua ikusteko era bat da.

Artea sortu baino, artea ikertzen dut. Ez daukat neure burua sortzailetzat. Gustatzen zait beste jende batek egiten duen hori ikustea eta ulertzea. Ez naiz batere abila eskuekin; txikitan margotzen nuen, baina hortxe geratu zen. Egia da sormen beka bat irabazi dudala; sortu, sortuko dut, baina gehiago izango da ikerketa baten ondorioz egindako sorkuntza. Beobideren ipuin kontaketa bat sortu dut Elena Iruetaren laguntzarekin, eta berak sortuko dizkit ilustrazioak. Ipuina sortu dut, idazketa prozesu bat egon delako nire aldetik, baina ikerkuntza egiten dut nik gehien.

Ipuin horretan agertzen diren datu guztiak errealak dira. Umeak ipuin kontaketa batera hurreratzea erraza da, baina beti gurasoen bitartez etorriko dira, edo guraso bat izango dute alboan. Datuak errealak izanda, beste esparru bat zabalduko da, helduak ere erakarriko dituen. Bere garaian ikusi nuen Zumaiaiko ondarearen ezagutzarik ez dugula; kuadrillari galdetuta, gurasoei galdetuta, ez zekiten ondo Julio Beobide zein zen. Elbira Zipitriarekin, berdin. Askotariko

ondarea dugu herrian, baina sentsibilitaterik ez dago horren berri izateko. Pentsatu dut ipuin kontaketa baten bidez helburu hori lortzea errazagoa izan daitekeela.

Ipuinak kontatzea beti hurrekin lotzen da, baina nerabe batentzat ere oso aberasgarria izan daiteke. Iruditzen zait, gainera, ipuinak kontatzea galtzen ari dela. Gogoratzen dut gure amona nola aritzen zen bere istorioak kontatzen, eta zeinen erakargarria zen hori.

Julio Beobideren inguruko ipuina da. Gasteizen Arte Eszenikoak ikasten ari nintzenean, praktikak Zumaian egin nituen, Zumaiaiko Udalean, eta justu Beobide hil zela 50 urte betetzen ziren. Erakusketa bat komisariatu behar zen Oxford aretoan, eta niri tokatu zitzaidan. Bere figura ikertzen hasi nintzen; nik ere haren inguruan askorik ez nekien. Erakusketa egin zen, oso gustura geratu nintzen, eta Santiago de Compostelara joan nintzen masterra egitera. Masterreko proiekturako, Beobideren museo berreraikitze plan oso bat diseinatu nuen, eta horren barruan plan didaktiko bat zegoen. Hortik abiatuta jarraitu nuen.

Gaur egun museo batean egiten dut lana, Azpeitiko Tren Museoa. Nire arloarekin duen lotura bakarra da museo dela. Niri proiektuak sortzea gustatzen zait, baina instituzioek ez badituzte bultzatzen, ezin dira gauzatu. Askotan beharrezkoa ez den zerbait bezala ikusten da kultura, baina nik uste instituzioetatik beharrezkoa dela kultura, sormena, bultzatzea. Herri batzuetan ari dira sormen bekak sortzen: Azpeitian, Durangon... Beharrezkoak dira halako egitasmoak bereziki artista gazteak laguntzeko eta bultzatzeko. Behin artista kontsokratua denean, instituzioak joaten dira artistengana, baina hastapenetan bultzada hori oso garrantzitsua da. ■■■



PUBLIZITATEA

ekin
elektrikistak, s.l.

Erribera kalea, 6 20750 Zumaia tel. 943-14 30 97
ekin@ekinl.com www.eekinl.com

**Instalazio elektrikoak
Telekomunikazioak
Informatika
Internet**

mara **MÁSMÓV.L**

**ERNIO
TABERNA**

V. Arrate, 3 Tel. 943-86 00 45

Garoa

Carlos Cintero - Ainhoa Olaizola

tel.: 943-86 21 81
Txomin Agirre, 9/n
40100 ZUMAIA (Gipuzkoa)

GLENCOE
INGELES AKADEMIA

TALDE MURRIZTUAK

Zumbido kalea, 12 behea
tel. 670 39 17 77

matrikulazioa dohainik!

Ikastegi homologatua

Golden Gate
institute
hizkuntz eskola

Erribera kalea 1 bis, behea
tel./faxa 943-86 50 20
info@goldengateinstitute.com

Gure Txokoa
taberna

Upela plaza, 4
20750 Zumaia
Tel.: 943-86 09 70

Harvest
English School

...eta udaran Ingalaterrara Ingelesa praktikatzera
www.academiaharvest.com

San Jose, 11 bis tel. 943-14 33 34

ilarzi

Alai auzategia, 2
Tel. 943-24 50 20

**INPERNUPE
ELKARTEA**

Erribera kalea 16. Tel. 943-86 15 23

Iriondo optika
Optometria - audio zentroa

Kantauri plaza, 8. Zumaia. tel.: 943-86 04 86
Nagusia, 53. Azkoitia. tel.: 943-85 19 84

IRUDI OTS

Ikuskizun orotarako soinu
eta argiztapen alokairua
Hots eta irudigintza aretoa

tel. 943-63 16 32 irudiots@irudiots.com

IRUITZ
ileapaindegia

Analisi kapilarrak eta
tratamendu
personalizatuak

San Telmo12 943-86 07 60

**ORRAZTEGI
ZUMAI**

943-86 20 83

KABI
Patxika Etxezarreta, 15
943-11 74 27

TABERNA

Kaithermik S.L.

Arotzeria metalikoa
Aluminiozko leihoak ZTHrekin,
PVCzkoak eta mistoak

Santiago auzoa, 20 Tel./faxa: 943-86 03 20

JUARISTI
jatetxea

Arrainak eta haragiak aukeran
Eguneko menua
Jangela klimatizatua

Basadi auzategia, 10 tel. 943-05 05 77

MAIAUR
ZUMAIA

Julio Beobide, 2 • Tel. 943 862 269



Babesguneetako habitatak: lurraldeko tapiz preziatuenak (III)

Urtea bukatu berri denean, Geoparkeko babesguneetako habitatei eskainitako artikulu sortari ere amaiera emateko unea da. Maiatzean, Deba-Zumaia arteko Biotopokoak ezagutu genituen, eta urrian, Urolaren estuario inguruan daudenak; orain, berriz, itsasertzetik aldendu eta mendiko habitatak dira xede: Arno eta Izarraitz Kontserbazio Bereziko Eremuetakoak, hain zuzen.

Urolako itsasadarrarekin eta beste hainbat tokirekin batera, Arno eta Izarraitz ere Natura 2000 Sareko naturaguneak dira. Aurten, izendapen horren 10. urtebetetzea izango da eta, guneon balio naturalak ez dira, beharbada, merezi duten bezain ezagunak. Hala ere, Geoparkearen azaleko puzzlearen parte dira eta,

Testua: **Gonzalo Torre.**



Malda harritsu eta pikoak, lekuaren ezaugarri.

kostaldekoekin batera, isurialde atlantikoko ekosistema garrantzitsuen katalogoaren erakusgai. Bi guneeetan aberatsa da habitat multzoa, baina nabarmenei baino ez diegu erreparatuko.

Izarraitz KBE

Lerro zuzenean itsasotik zazpi kilometro eskasera, Izarraitz mendiguneak garaiera handia du eta Geoparkeko gailurra bertan da (Sesiarte, 758 metro). Horrekin batera, kareharritzko lur eremua da, harritsua eta, batzuetan, malkartsua. Bi faktore horiek dira —giza erabilerak lagun— babesgune honen izaera baldintzatu dutenak, baita haren kontserbazio egoera ere,

zalantzarik gabe.

Azalerari dagokionez, Izarraizko KBek 1.600 hektarea inguru ditu eta, Azkoitia, Azpeitia eta Debako udalerrietan banatuta dago, gutxi gorabehera zati berdinetan. Zestoa ere ukitzen du, oso zati txikian (% 0,3). Punturik baxuena 80 metrora du, Sastarrain inguruan, eta gailurrik altuena Erlo da, 1.030 metroko altueran.

Landarediaren multzoaren artean aipagarriak dira pagadiak, kareharritzko amilburuen oineko basoak, txilardiak eta larre karetsuak. Haiekin batera, hariztiak, artadiak eta bestelako larreak ere nabarmenak dira.



Pagoa.

Gure inguruko altitude batetik —500-600 metro inguru— gora ohi bezala, Izarraitzen ondoen ordezkatutako basoa pagadia da. Dena den, karbonato kopurua handia tarteko, bere lurzoruek pH neutro edo pixka bat azidoa dute, eta pagadia zertxobait ezberdina da. Hala, pH azidodun lurzoruetako pagadietan bezala, basoan nagusitzen den zuhaitza pagoa da, baina harekin batera bizi den landare kohortea berezia da: gibel belarra, hartz baratxuria, albitz belarra... Batzuk, ziabelar usainduna edo suge belar pikarta, esaterako, arraroak dira, eta oso toki gutxitan azaltzen dira.

Pagadiez gain,
kareharrizko gailur eta
hegal oso harritsuetan,
lurzorua oso urria den
lekuetan, amilburu
karetsuko baso mistoa
agertzen da. Baso saretua
da, baso mistoaren edo
pagadi neutroaren aldaera
bat. Basootan ugari dira,
besteak beste, hurritzak,
astigar arruntak, lizarrak,
hesilaharrak, eta,
noizbehinka, hagin bat edo
beste ere agertu ohi da.

Izarraizko deskribapena
bukatzeko, esan behar da
ondoan ordezkaturako
gainerako intereseko
habitatak sastrakak eta
larreak direla. Alde batetik,
sakonera txikiko luzoruz
harritsuetan agertzen diren txilardiak —otabera da espezie
nagusia— nabarmendu behar dira, eta, bestetik, larre kaltzikola
harritarrak daude. Sarritan horien arteko mugak lausoak dira eta
habitat bakoitzaren berezko balioa baino gehiago, osatzen duten
mosaikoak du garrantzi ekologiko handiena.

Bestalde, faunari buruzko informazioa eskasa da, baina tokian
interes komunitarioko espezieak daude, hala nola, *Elona*
quimperiana barraskiloa, belatz zuria edo aztore arrunta. Gainera,
mendizerrako koba eta leize kopuru handia dela medio, bertako
saguzarrak ere
kontserbatzeko helburu
dira. Horietako batzuk,
ferra saguzar handia,
Geoffroy saguzarra edo
ferra saguzar txikia, kasu,
Habitat izeneko
direktibako bigarren
eranskinean sailkatuta
daude. Eranskinotan,
haien kontserbazioa
bermatzeko eremu
bereziak izendatzea
ezinbestekoa duten
bizidunak daude.

Arno KBE

Arnoko kontserbazio
eremua laburbiltzen duen
irudi bat bada, irudi hori
artadia da. Izan ere,



Ferrasaguzar handia. MUSA GEÇIT CC BY-SA 4.0



Arnoko mendizerra, Arbil menditik.



Olatz inguruko landazabalak.

ETORKIZUNEAN AURREIKUSTEN DEN KLIMA LEHOR ETA BEROAK MESEDE EGINGO DIE ARTADIEI

GAUR EGUN SEI HABITAT HORIETATIK BOST KONDIZIO DESEGOKIAN DAUDE

artadiak babesgunearen % 50 hartzen du, eta ez dago azalera osoaren % 5 gainditzten duen beste habitatik. Tokia babesteko arrazoi nagusia hori izan da.

Babesguneak 1.122 hektarea ditu, eta haietatik hiru laurden Geoparkean daude, Mutrikun, hain zuzen; gainerakoa Mendaro da. Kasu honetan ere mendizerra kostaldetik hurbil dago, baina bere kota altuenak, Kanpanzar mendiak, 629 metro baino ez ditu. Mendigunea malkartsua da, eta ekialdeko zein hegoaldeko isurialdeak bereziki aldapatsuak dira, baina iparraldeko sektorean erliebeak leuntzera jotzen du, eta han Olatz auzoko bailara zabaltzen da. Arnon urak zizelkatutako paisaia karstikoa da nagusi —kobazuloak, lapiazak, pinakuluak eta dolinak nonahi—, eta lurzoruek sakonera txikia dute.

Esan bezala, artadi kantauriarra da Arno mendikateko habitat nabarmenena, eta zuhaitz horren baso orbanik handienak 400 hektareatik gora du; nahiko handia bere baitan prozesu ekologiko konplexuak hartzeko. Artadi kantauriarrak altitude baxuko leku lehorretako basoak dira, eta lurzoru eskaseko egutera begira dauden tokietan hazten dira. Hemengo artea *Quercus ilex ilex* subespeziekoa da, eta harekin batera, basoan ohikoak dira erramuak, gurbitzak, karraskilak edo gartxu hostozabalak.

Bestalde, naturagune honetan nabarmendu beharreko beste habitaten bat baldin badago, hori larre atlantikoa da. Egia esan, habitat bakarra baino gehiago tamaina txikiko eta elkarrekin lotuta dauden habitat multzo bat da. Nahaste-borraste honetan txilardiak, sastrakadiak, albitz eta sega belardiak, baso txikiak eta baratza daude, eta haien arteko mugak —ekologian ekotono izenarekin ezagunak direnak— lausoak eta, biodibertsitatearen ikuspuntutik, oso aberatsak dira. Guztira, habitat saldo honek 136 hektareako hedadura du.

IZARRAIZKO HABITATEN KONTSERBAZIO EGOERA		
----	Pagadi basofilo edo neutroa	Desegokia
9180*	Amilburu karetsuko baso mistoa	Desegokia
4090	Txilardi karezale atlantikoa	Egokia
6210	Larre kaltzikola harritarrak	Desegokia
ARNOKO HABITATEN KONTSERBAZIO EGOERA		
9340	Artadi kantauriarra	Desegokia
----	Larre atlantikoa	Desegokia
Iturria: Izarraitz (EHAA, 85 zk. 2013/05/06) eta Arnoko (EHAA, 76 zk. 2013/04/22) Kontserbazio Bereziko Eremuen kontserbazio neurriak		

Kontserbazio egoera

Tamalez, ezin da esan arestian deskribatutako habitaten kontserbazio egoera ona denik. Izan ere, gaur egun sei habitat horietatik bost kondizio desegokian daude.

Pagadien kasuan, kontserbazioaren aurkako faktorerik okerreña haien hedadura txikia da. Izan ere, baso horiek har lezaketen azaleraren % 55 baino gehiago aldatuta dago, eta bere ordeztasun landaketak edo larreak daude. Gainera, babesguneko pagadien inguruko informazio zientifikoa urria da, eta ezezagunak dira pagoaren ondoko floraren beste espeziak zein diren edo basoaren funtzionalitatea nola dagoen.

Etorbizunera begira, zura aprobetxamenduak ia desagertu direla eta, pagadiak zabaltzeko aukerak ez dira txarrak. Alabaina, badago ziurgabetasun handia sortzen duen alderdi bat: beroketa globala, hain zuzen. Haren ondorioz, espezieak maite dituen hezetasuna eta tenperatura baxuak izan ditzan, baldintza klimatiko egokiak bila altitud handiagoetara lekualdatu beharko da, eta Geoparkean, adibidez, altitud horrek 750 metroan dauka muga.

Baso mistoei eta larreei dagokienez, giza erabilerak eta ganaduaren presioa dira, besteak beste, erdipurdiko egoeraren erantzule nagusiak.

Artadien egoerari buruz ez gara luzatuko, 2018ko azaroko BALEIKEn artikuluko oso bat eskaini baitzen. Gogoan izan behar da genetikoki zahartutako basoak direla, ezkerrez nekez ugaltzen direnak. Hala ere, etorkizun ez hain urrunean aurreikusten den klima lehor eta beroak mesede egingo dio baso mota honi.

Landazabal atlantikoaren geroa ere ez da hobea, homogeneizatzen ari dela ikusi baita: belardiak sinplifikatzen ari dira eta heskaiak, zuhaitziak eta habitataren osagai diren beste egitura batzuk galduz doaz. Gainera, hurrengo urteetan ez da aurreikusten galera hori iraualiko duen joerarik.

Hortaz, helburua habitat naturalak kontserbazio egoera egokira bideratzea baldin bada, ezinbestekoa da beren banaketa naturaleko eremuak zabal daitezen lan egitea. Halaber, lan berbera egin behar da beharrezkoak diren egitura eta funtzio espezifikoak epe luzean mantentzeko eta habitat horien espezie tipikoen kontserbazio egoera ona izan dadin. ■■■

Habitaten egoera.

PUBLIZITATEA

CROISSANTERIA



pizzak
hanburgesak
bokatak...

marina

Baltasar Etxabe, 2 Tel. 943-86 22 46

maximus **PENCIL**
estudio decoración



Julio Beobide, 2 - ZUMAIA
699 49 52 56
maximuspencil@gmail.com
Deltu edo zertarako, aurretiko hitzorduekin egiten dut lan



MENDI - ONDO S.L.
Elektrizitatea

Urola plaza, 21 tel. 943-86 00 74 - 943-86 15 69
mendi-ondo@mendi-ondo.com www.mendi-ondo.com



NOIA S.L.
**TAILERRAK ETA
KARROZERIAK**

Etengabeko garabi zerbitzua **636 86 78 12 (Zumaia)**
609 83 44 38 (Itziar-Deba)

Hego kalea, B3 (Estazioan)
20750 - Zumaia
Tel.: 943-86 13 63
zumaia@carroceriasnoia.com

Itziar industriagunea, C
20820 - Itziar-Deba
Tel.: 943-60 62 91
noia@carroceriasnoia.com

www.carroceriasnoia.com



LIDEN
eraikuntzak eta arkitektura

bizkaia kalea 13, zarautz
678 875 652/ 943 905 983
lur@olidenreformas.com
www.olidenreformas.com



OREKA
KIROPRAKTIKA

Aita Mari, 17 behea - Zumaia
943-02 04 77
info@orekakiropraktika.com @oreka.kiropraktika



OSA
BERNIZATUAK

Zoruen kutxilaketa eta bernizaketa
Parketa jartzea

Estazioko kalea, 12 - tel. 943-86 14 12 - 686 36 41 49



OSTOLAZA
OSTOLAZA ZUMAIA S.L.

Joxe Mari Korta Industriegunea, A1 - 4. pab. 20750 Zumaia (Gipuzkoa)
Tel. 943-86 50 69 - Faxa 943-86 13 45
www.ostolaza.com - e-mail: osto@ostolaza.com

Ostolaza
altzariak

Tel/Fax: 943-86 13 25
Julio Beobide Ibiltokia, 1 • 20750 ZUMAIA (Gipuzkoa)
mueblesostolaza@euskalnet.net / www.mueblesostolaza.com



SOLOZABAL
autoeskolak

Etkezaretza, 19 • 943-861416
zumaia@solozabalautoeskolak.com

Bertako elikagaiak - Osteopatia - Psikologia zerbitzuak
Psikomotritizitatea - Naturopatia
www.sura.eus

Sura
ZAINITZA
OINARRIAN

Patxita Etkezaretza 17 • 688 71 85 38

Talajaia
taberna • jatetxea



Santiago auzoa, 4 Tel. 943-14 33 70



Tapaia
taberna

Erribera kalea
20750 ZUMAIA (Gipuzkoa)
tel. 943-86 19 73

TTAKUN TABERNA



Izustari, 3
tel. 943-86 52 89

TXIMISTA
garagardotegia

Ogitortekook
Plater konbinatuak
Txerri-ukondak (kodilloak)
Saltxitzak, oilaskoak...
Garagardoak aukeran

Ondartxo plaza, 4 behea - Tel. 943 573 905



UKENDU
**PARABOTIKA
BELARDENDA**

Aitziber Etxeberria Garro
Farmazialaria

Kantauri plaza, 2 943-86 09 92 www.ukendu.com

UZKUDUN
taberna



Eusebio Gurrutxaga plaza, 10 - 20750 Zumaia (Gipuzkoa)
Tel.: 943-11 63 97

MAHAI EGUTEGIA 2023



1,5€

Gure bulegoetan eskuratu:

AZPEITIA. Soreasu z/g. 943-81 38 41 · **ZARAUTZ.** Araba kalea, 27. 943-89 00 17

B

BALEIKE

K

KARKARA

erlo

ERLO

MAXIXATZEN

MAXIXATZEN

KH

UROLA KOSTAKO
HITZA

U

UZTARRIA

ZH

ZARAUZKO
HITZA

Apaiz eta moja euskaldunak komeni

TESTUA: IMANOL AZKUE IBARBIA

@ImanolAzkue

ILUSTRAZIOA: DANIEL CARBALLO

OSTOLAZA

Ikusi genituen apaizak publikatak euskaraz jakinarazten pulpitutik, eta oraingoan ere eliz kontuak izango ditugu mintzagai. Elizatik datozkigun bi hariri helduko diegu azaltzeko Zumaia zenbateraino zen euskalduna XIX. mendean.

Apaiz euskalduna nahi ¹

1817an, Zumaiaiko apaizetako bat, Jose Antonio Aldabalde Treku, zigortu eta Iruñeko seminariara joanarazi zuten denboraldi baterako. Hiru hilabete zeramatzan han, eta Zumaian, apaiz bat gutxiagorekin, larri zebiltzan, ezinean; zumaiaarren interesak babestu nahian, Zumaiaiko alkateak gutuna idatzi zion Iruñeko bikario orokorrari. Baina gutuna (edo zirriborroa) ez zen iritsi Iruñera, artxiboan bertan geratu zen; Iruñeko artxiboan begiratuta, ez genuen aurkitu gutunik.

Gutunean, hasteko, alkateak adierazi zion bikario orokorrari zenbateko zailtasunak zeuzkaten; izan ere, beste apaiz bat bazegoen, baina edadetua (68 urtekoa), eta ezin iritsirik zebilen hura:

"Componiéndose el cavildo eclesiástico de esta villa de un

Cura Párroco y de otro beneficiado con cargo de teniente cura, resulta que en ausencia de este ha quedado para atender el alimento espiritual de toda la feligresía solo el primero; mas sucede que su avanzada edad de más de 68 años y achaques habituales no le permiten hacer quanto su celo pastoral le inspira en beneficio de sus ovejas" ².

Herrian egon bazegoen beste apaiz bat Mojaxarren Komentuan, baina hark ez zion balio alkateari: "y aunque pudiere también auxiliarle el Vicario de Monjas de esta villa, no puede ver tampoco cumplidos sus buenos deseos, **por no poseer el idioma vascongado, que comúnmente se habla en todo mi vecindario**" ³. Beraz, alferrik zen apaiz erdalduna Zumaian, herritarrek euskaraz baino ez zekitelako.

Gutunean, alkateak konponbidea ere proposatu

**ALFERRIK ZEN APAIZ
ERDALDUNA ZUMAIAN,
HERRITARREK
EUSKARAZ BAINO EZ
ZEKITELAKO**

zion bikarioari: "(...) y desde luego he decretado proveer la Iglesia de otro ministro que haga las veces de Beneficiado y teniente cura; y al efecto he pedido al Padre Prior del Convento de Carmelitas Descalzas de Lazcano, **me envíe un religioso bascongado**, a que ha condescendido" ⁴. Alegia, alkateak apaiz euskalduna eskatu zien Lazkaoko karmelitei, eta haiek baietz erantzun. Ez dakigu, ordea, azkenean iritsi zen erlijioso euskaldun hura Lazkaotik; seguru dakiguna da Jose Antonio Aldabalde Treku, Iruñean zigortuta zegoena, atzera Zumaian zela, bueltan, 1820an.

Moja euskaldunak komeni

Bigarren hariari helduko diogu, eta hasteko, Maria Francisca (edo Patxita) Etxezarreta Power andrea aurkeztuko dizuegu. Zumaiaiko handizkietako bat zen, emakumea izanagatik; izan ere, Bizente Etxezarretaren alaba zen, gizon boteretsua gurean, alkatea izana eta basadietan betelanak egitea bultzatu zuena, XVIII. mendearen amaieran. Patxitak eskola bat egin nahi zuen Zumaian, neskak hezteko, eta bere asmoen berri eman zion Bilboko San Antonio Abad elizako parrokoari, Mariano J. Ibarguengoitiari; hark aholkatu zion harremanetan jartzeko Karitateko Moja Karmeldarren



ordenako mojekin, eta parrokoak berak idatzi zion gutuna Paula Delpuig De San Luisi, ordenako amari; bertan, konbentzitu nahian, azaldu zion herri txikia zela Zumaia, eta eskola jartzeko zer baldintza zeuden ere bai: etxe batean ezarriko zela, 30.000 erreale izango zituztela etxea egokitzeko eta bidaiatzeko, urteko 5.000 erreale jasoko zituztela, inoren menpe ez zirela egongo (zuzenean obispoak aginduko baitzien)⁵ ...

1871n, Mariano J. Ibarguengoitia parrokoak berriz ere gutuna idatzi zion Paula Delpuig De San Luis amari, azaltzeko nola zeuden kontuak; besteak beste, adierazi zion Patxita Etxezarretak ilobaren etxea erosi zuela, eta berritzeko lan batzuk egin behar zituen, mojak ezingo zirela etorri nahi bezain azkar, baina etxe berriari esker, leku gehiago izango zutela etorkizunean, eta aholku edo eskaera garrantzitsu bat ere egin zion:

"Esto retrasará algún tanto la plantación de lo proyectado; pero en cambio tendrán Vds. una casa completa, independiente, y con campo abundante para entretener á las jóvenes los días festivos, y además que exigirá muy pocas obras, que casi pueden hacerse

á presencia de las Hermanas. **Lo que convendrá es, que estas sepan vascuence, no solo porque no podrían entenderse con la gente del pueblo, sino porque mi deseo y el de la religión es que se conserve la lengua del país,** y con ella las buenas costumbres, que corrompen los castellanos"⁶.

Mariano J. Ibarguengoitia biografia zabalean azaltzen denez⁷, Patxita Etxezarreta eskolan bertan bizi izan zen eta beti zegoen prest gero eta jarduera gehiago antolatzeko herriaren alde eta mojen mesedetan. Horrela, 1872an, otoizlekua bedekatu zuten, eta 1875ean eskolaurrekoa inauguratu zuten "con satisfacción de don Mariano, la Fundadora y contento del pueblo, siendo ya 50 niñas bajo la dirección de **una Hermana que enseñaba en vasco**"⁸.

Bukatzeko, bitxikeria bat: Ibarguengoitia giltzarri izan zen, gainera, Txomin Agirre Zumaiara eta mojetara kapilau etortzeko. Txomin Agirre Ondarroan jaio zen 1864an, familia umil batean, eta txikitatik erakutsi zuen apaiz izateko bokazioa, baina ikasketak egiteko familiak nahikoa baliabide ekonomiko ez zuen, eta berebiziko aukera sortu zitzaion:

Ibarguengoitia (orduan Bilboko artziprestea) Ondarroara joan zenean, berarekin Bilbora eraman zuen morroi eta meza mutil, eta gero seminarioko matrikula eta gastuak ere ordaindu zizkion. Apaiz egin ondoren, Txomin Agirre Karrantzan ezarri zen hasieran, baina handik gutxira etorri zen Zumaiara, eta gurean idatzi zituen bere literatur lanik gehienak. ■■■

¹ Gai hau lehen ere landu nuen, zabalago, 304. zenbakian (2020ko abenduan), hemen: <https://baleike.eus/zumaia/1609575363770-zumaia-erabat-euskalduna-orain-dela-berrehun-urte>. Baina bidezkoa iruditut zait laburtuta hona ekartzea, oso adibide argigarria delako egoera zein zen azaltzeko.

² Zumaiako Udal Artxiboa, 17.06..

³ Ibidem.

⁴ Ibidem.

⁵ P. NONELL, Jaime: PAULA DELPUIG DE SAN LUIS, Manresa, 1903, 415. or.

⁶ Ibidem, 421. or.

⁷ MARIANO JOSÉ DE IBARGÜENGOITIA Y ZULOAGA (1815-1888) BIOGRAFÍA DOCUMENTADA, hemendik hartua: http://www.siervasdejesus.com/IMG/pdf/Biografia_amplia_de_D-Mariano_Jose.pdf.

⁸ Ibidem.



Bizitza infernu bihurtzen denean



SOFIA PRETOVNA

Egilea: Lidia Txukovskaia

Argitaratzailea: Katakarak

Argitaratze urtea: 2019

Orrialdeak: 152

Generoa: narrazioa



TESTUA: ANTTON PEÑALBA

Sofia Petrovna Lidia Txukovskaiak idatzitako eleberria dugu. Iraultza Sobietarra gauzatu zeneko mendeurrena ospatzen den urtearen aitzakian, beste hainbat izenbururen artean Katakarak argitaletxeak argitaratu emandako liburua dugu, Josu Zabaletak, Errusiako literaturaren enbaxadore lanak guretzat egin dituen itzultzaileak, euskararen paperetara ekarria.

Sistematikoki torturatzen duen Estatua, etenik gabeko bortxa orokortua iraunarazten duen Estatua, atxiloketa aleatorio bidegabeak inpunitate osoz arautzen dituen Estatua jarriko digu ispiluaren aurrean *Sofia Petrovna* eleberriak.

1939-40ko neguan, Stalinen Terrore Handiaren garaian, Txukovskaiak eskola koaderno batean idatzitako eleberria da *Sofia Petrovna*. Han-hemenka ibili eta galdutzat eman ostean, argia bost hamarkada geroago ikusiko du. San Petersburgotik alde egin behar izan zuen Txukovskaiak eta ezkutatu aurretik nobela lagun bati eman

zion. Handik gutxira alemaniarrek sartu eta setiatu zuten San Petersburgo. Gosez hil zen nobela zuena, eta galdutzat eman zuen Txukovskaiak. Gero jakin zuen hil aurretik eleberria andre bati eman ziola, eta emakume haren eskutik itzuli zen nobela idazlearen eskuetara. Terrore Handiari buruzko gainerako literaturaren aldean, *Sofia Petrovna* garaia garaikidea da; izan ere, 1939an bertan idatzi zuen Txukovskaiak, bere senarra fusilatu berrian.

Eleberrian hiritar sobietar arrunt baten kontrako errepresio kasua kontatzen da. Semea atxilotu eta urtebetera esan zioten hura segituan fusilatu zutela; alegia, espetxera hildako bat bisitatzerako urtebetez joandako ama horren

irudia hartuta idatzi zuen eleberria Txukovskaiak.

Sofia Petrovnan beldurra duen gizartea irudikatzen da, eta garaiko bizi giroa, lan baldintzak, errepresioaren teknikak, diskurtso ofizialak, diskurtsoaren interpretazio ofizialak agertuko zaizkigu. Ez da panfleto bat, ez dago moral agerikorik; ez da mendeabaleko kultura kapitalistatik gizartearen eraldaketa izozteko arma eta xantaia gisa idatzitako liburua. Esan daiteke *Barrura begiratzeko leihoak* dokumentalean Euskal Herriko atxiloketa masibo eta arbitrarioez, Altsasukoak kasu, Laura Mintegik aipatzen duen "loteria makabroarekin" badituela nobela honek analogiak.

Literaturarik ez dago artifiziorik gabe, baina hau ia-ia artifiziorik gabeko nobela da. Oso estilo eta idazkera argia eta sotila erabiltzen du autoreak, sentimentalismoz busti gabea, lehenengo irakurrian erraz ulertzekoa, nahasbiderik gabekoa. Indar zirrargarria eta hunkigarria duen giza dokumentua. ■■■

**HIRITAR SOBIETAR
ARRUNT BATEN
KONTRAKO
ERREPRESIO KASUA
KONTATZEN DU**

AGENDA

ERAKUSKETAK

URTARRILAK 12-29

Geoparkeko hegaztien argazki erakusketa. *Hurbil dituzu, behatu baino ez duzu. Oxforden.*

URTARRILA

7 LARUNBATA

Familia antzerkia: Borobil Teatroa Narzis@.
Aita Marin, 17:00etan.

8 IGANDEA

Kontzertua: Gopeleko Klasikoak.
Aita Marin, 19:00etan.



15 IGANDEA

Haur antzerkia: GLU GLU Munduari itzulia 80 egunetan.
Aita Marin 12:00etan eta 16:30ean.

13 OSTIRALA

Bakarrizketa: Algorri Taldeak antolatuta: Zuhaitz Gurrutxagaren FutbolisTOK.
Aita Marin, 20:00etan.

20 OSTIRALA

Antzerkia: HIKA taldearen *Toto*.
Aita Marin, 20:00etan.

29 IGANDEA

Blake tailerra: Astinduk antolatuta.
Torre berrin, 10:30etik 12:30era.

Txakur lasterketa.
Alai auzategian, 11:00etan.

yoana ✂
ileapaindegia

Amaia plaza,
2 behea
943-14 32 78

Zalla

- plater konbinatuak
- ogitartekoak
- oilasko erreak

Urtx Plaza 3 • 943-86 23 81 ZUMAIA

ZUMAIA

AUTOESKOLA

Basadi, 12 / 943-86 10 18 / zumaiaautoeskola@hotmail.com

bertako -REKIN BAI!
igogailuak | ascensores

OROTARIKO ZERBITZUA
100€-tik/hileko

- Baietz mantentze-lan profesionalari
- Baietz benetako 24/7/365 zerbitzuari

GIPUZKOA
943 903 450

www.bertako.eus

Elixir hilgarriak



RAFAEL DEL PILAR ZUFIA

Gizakiaren eraginez larri zaurituta, gure planeta etengabe abisatzen ari zaigu gure biziraupena arrisku bizian dagoela... Hor gabiltzala, "itzulerarik gabeko" muga zeharkatzeko zorian.

Ingurumen triskantzek Lurraren egitura hauskor eta dinamikoa aldatu egin zuten, eta, gainera, neoliberalismo menderatzaile, basati eta atzerakoiak intsektizida eta plagizida toxikoak gehitu zizkion; horrela, heriotza isileko "uholde handi" pozoitsua isuri zen gure planetaren gainera.

Milioika eta milioika lur emankorreko hektarea kutsatu eta industria balitz bezala ustiatu zituzten, "behartu" egin zituzten nekazaritza soberakinak ekoiztera, eta gero zertarako eta egindakoaren heren bat zaborretara botatzeko, merkatuak gainez egin da zeudelako.

Gaur egun, goseak eta desnutrizioak, urtean, 5 urtetik beherako gizakien 3,1 milioi heriotza eragiten dituzte; beste 800 milioi gizaki, berriz, goseak egoten dira munduan.

Drama penagarri hori berena ez balitz bezala, herrialde aberatsek urtean 750 milioi tona janari alferrik galtzen dituzte. Batzuk dieta egiten, argaldu nahian, eta beste batzuk goseak akabatzen...!

DDTa 1874an sintetizatu zuten, eta 1942an merkaturatu zuen Suitzako enpresa batek. "Elixir hilgarria" izatearen fama zeukan, eta bazeukan horretarako nahikoa arrazoi: bere eragin kaltegarriak zirela eta, asko alerta jotzen hasi ziren, artseniko pilaketak aurkitu zituztelako larreetan, laborantza lurretan, uretan, basoetan, abeltegietan, etab. Milioika txori hil ziren, baita mota guztietako animalia basatiak ere (datuak Ameriketako Estatu Batuetakoak dira).

Sortu zenetik, DDTak eta haren deribatuek munduan zehar eraman dute beren mezu hilgarria. Eta jende asko hil dute... Gaur egun, 300 intsektizida berri gehiagok, gero eta ahaltsuagok, hainbat lur, ur, flora eta fauna basati pozoitzen jarraitzen dute, eta ez dago gobernu edo estaturik kutsatzaile hilgarri horien ekoizpenari edo erabilerari betoa jarriko dionik. Horrek,

**HOR GABILTZALA,
"ITZULERARIK
GABEKO" MUGA
ZEHARKATZEKO
ZORIAN GAUDE**

hain zuzen ere, "akain neoliberalaren" konplize eta ipurgarbitzaile bihurtzen ditu; horrela, akain hori egunen batean mundua erreko duen gasolina izango da; hain dago botere ekonomikoaren eta politikoaren gose!

Intsektizida arriskutsuenetako bat Endrina izeneko da. Ugaztunontzat DDTa baino hamabost aldiz toxikoagoa da; uretarako eta arrainentzat 30 aldiz toxikoagoa... eta ia 300 aldiz toxikoagoa hegaztientzat, beste animalientzat eta intsektu guztientzat!

Lindano edo gama hexakloroziklohexano izenekoak Euskal Herrian lur eta akuifero ugari pozoitu ditu, eta oraindik berdin jarraitzen dute, kutsadura kendu gabe. Diclofenolekin tratatutako ganadua hiltzen denean sarraski hilgarria da saiementzat eta basa animalientzat.

Beste kutsatzaile bat: *eskopetarien* berunezko perdigoak, mendi eta soroetan sakabanatuta. Perdigo horiek irentsiz gero, hegazti gaixoak hil egiten dira, pozoituta.

Pozoia arma hilgarria dira, isilik hiltzen dutenak. Jendaila oligarka harrapakari eta dinosauroentzat, nahi dutena egiteko eskuak libre, jateko pastel oso ona da, irabazi garbiak ematen dizkiolako;

gizateriarentzat, berriz, beti galtzaile jasankorra izanik, hozkada kriminala da.

Zer konponbide etorkizunerako? Biologikoak eta ez pozoitsuak lurrerako. Horretarako, ezinbestekoa izango da pentsaera errotik aldatzea, ahalegin itzela egitea ingurumenarekin, errespetuz, zainduz eta elkartasun emankorrez.

Ekoizpen, banaketa eta kontsumo ohitura berriak, munduko goseteak desagerraraziko dituztenak.

Gure seme-alabentzat, kultur eta ingurumen hezkuntza, gure planetarako etorkizuneko balioak, itxaropen bideei zabalik. Ezezko biribila edozein harrapakaritzaz suizidari.

Eredu neoliberalak ez gaitu salbatuko, eta Lurra ere ez du salbatuko. Egia deserosoa da, batzuek onartu ezin dutena. Eredu horrek ito eta hondoratu egingo gaitu ezerezaren amildegian...

Zer esango dugu gure elikagaiei buruz? Zenbateko konfiantza daukagu kontsumitzen ditugun merkatuko produktuetan, jakinik guregana iristen direla apainduta gehigarriekin, kontserbagarriekin, koloregaiekin, argizariekin eta beste hainbat produktuekin, eta ezer gutxi dakigula produktu horiek zenbateraino



diren onak edo txarrak gure osasunerako?

Ba al dakigu beste herrialde batzuetako produktuak non landu zituzten, lur kutsatuetan laboratu zituzten edo ez?

Ez dago elkarriketarik; ahotsik gabe uzten gaituzte, kontsumitzailea merkatuko akuri hutsa balitz bezala tratatzen dute, behartu nahi gaituzte txintik esan gabe zerrikeria guztiak irenstera, horietako asko kantzerigenoak, produktu ugaritan baitaude. Osasun Publikoa? Haren isiltasuna eskandalagarria da...

Gaur egun elikagaien hainbat gehigarri baimenduta daude Frantzia eta Espainiako Estatuan, baina produktu

kantzerigenoak direnez, komeni da baztertzea hauetakoren bat dauzkatenak: 102-110-120-123-125-127-130-142.

210-211-213-214.

E-250, E-251, E-252, E-311, E-330, E-407, E-450.

E-330 da kantzerigenoena eta arriskutsuena, eta aurkitu ahal izango dugu txarkuterian, haragi eta urdaiazpiko xerra plastifikatuetan, ultraizotzuetan, gaztetan, latetako edarietan, haragi prozesatuetan, txikleetan eta abarretan.

Erosi aurretik, erreparatu etiketari. Beste ezer baino lehen, defenda dezagun gure osasuna. ■■■

Hauspean



JUAN LUIS ROMATET

Badut ohitura bat, eta da liburu bat bukatzen dudan egun horretan beste bat ez hastea. Amaitu berri dudan liburu horrek eskaini didana jalkitzen uzten dut: markarik utzi badit, primeran; hala ez bada, apaletan hautsa pilatzen ari diren beste liburu horiekin guztiekin bat egingo du.

Ohitura edo, hobeto esanda, mania horrek badu bere alde txarra: eguneko lehen orduetan bukatzen badut liburua, beste nonbaiten aurkitu behar izango dut zer irakurria. Halakoetan, sarritan, Interneteko sare handian arrantzatzen dut. Behin, nire asperdura maila epikoetara heltzen ari zen batean, Ander Izagirre kazetari donostiarrak Libros del K.O. argitaletxeko blogean idatzitako *Probinztietako hizlari baten autobiografia tristerako apunteak* izeneko idatzia topatu nuen. Gustuko dut Izagirreraren idazteko era: bidaiaria, historia txikiez osatutako historia handiak kontatzen ditu bere liburuetan, betiere modu atseginetan.

Blogeko sarrera hura ere irribarre batekin irakurri nuen. Hizlari bezala bizitako pasadizoak eta kalamitateak kontatzen zituen Izagirrek: Nafarroako herrixka batera hitzaldi bat ematera joan zen batean, bost emakume besterik ez ziren joan; gizon bat bera ere ez, ordu horretan Osasunak futbol partida zuelako. Beste hitzaldi batera hiru emakume joan ziren, baina bik berehala alde egin zuten, hitzaldiz deskuidatu zirelako. Gipuzkoako herrixka batean, berriz, Kultura zinegotzia siestatik jaikiarazi behar izan zuen hizlariak berak, eta hark, zinegotziak, tabernan musean jokatzeko ari ziren lau gizon hartu eta hitzaldira joatera *gonbidatu* zituen. "Galdera ugari egin zizkidaten, batzuk, gainera, hitzaldiarekin erlazionatuak", dio Izagirrek.

Gertatzen dena gertatzen dela ere, inor joaten ez bada ere, saioko antolatzaileek sare sozialetan modu arrakastatsuan salduko dutela dio kazetariak: "Argazkia aterako dute bertaratu diren bost-zazpi buru erdi kalboen atzean, aulki hutsen Saharako desolazioa moztuko dute eta, horrela, gainezka egindako gela bat iradokiko dute; edo errealtatearen bertsio zoragarri bat idatziko dute".

Hor identifikatuta sentitu nintzen. Ez naiz hizlaria –zorionez entzuleentzako–, baina halako hitzaldi edo saio ugariren berri eman behar izan dut urte hauetan guztietan lan egin dudan hedabideetan. Autozentsura hitza erabiltzea akaso gehitxo da, baina ekitaldi horietako batzuen inguruko kronikak idazterakoan literatura gehiago erabili izan dudala kazetaritzako teknikak baino, hori egia *berdaderoa* da. Kazetariaren lana egia kontatzea dela aurpegiratuko didate batzuek, baina antolatzaileak askotan ingurukoak direnean, hobeto literatura saiakera (kaskar) batekin itsasoa baretzen utzi eta modu batera edo bestera saio hori hauspean ahazten saiatu. ■

**GERTATZEN DENA
GERTATZEN DELA ERE,
SAREETAN MODU
ARRAKASTATSUAN
SALDUKO DUTE
ANTOLATZAILEEK**

ferretería Galdona S.A.



burdindegia



Industriako era guztietako
material, tresna, pieza, eta osagarriak.



JOSE MARI KORTA INDUSTRIGUNEA · Pab. A6.1, 2-5 mod.
Tel.: 943 86 11 17



ESKATU DOAN ZURE ZUMAIA VISA TXARTELA

Eskatu orain zure Zumaia Visa Txartela
eta gozatu eskaintzen dituen abantailez!!



Doakoa da

Berehalako kontsumorako kreditua eskaintzen dizu

Deskontuak, sariak, zozketak, puntuak...

Visa txartel batek dituen abantaila guztiekin

Ordaindu 3 hileko epean interesik gabe



Idoia

ARDOTEGIA

Julio Beobide, 2

943-57 49 86



Casa
BASUSTA
LORATEGIA

*Lorazaintza zerbitzuak | Oparitzeko lore sortak
Hileta eta ezkontza zerbitzuak | Apainketa eta dekorazio osagarriak*

Etxez etxeko zerbitzua!

Santiago auzoa, 18

943-86 26 11

www.floristeriabasusta.com